

UNIVERSITATEA DIN ORADEA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE
CATEDRA DE SOCIOLOGIE-ASISTENȚĂ SOCIALĂ

**Studiu privind modul de integrare în societate a tinerilor care au fost socializați în
instituțiile de protecția copilului în județul Bihor**

Oradea
Ianuarie 2008

Autori:

Lect. univ. dr. Lavinia ONICA-CHIPEA (coordonator)

Lect. univ. dr. Sergiu BĂLȚĂTESCU

Prof. univ. dr. Floare CHIPEA

Lect. univ. dr. Ionuț OPREA

CUPRINS

1. Introducere	4
2. Reglementări actuale privind protecția tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului	6
3. Politici sociale adoptate de instituțiile de specialitate din județul Bihor privind integrarea în viața socială a tinerilor care părăsesc instituțiile de protecția copilului	12
4 . Prezentarea cercetării	18
5. Familie și copii.....	26
<i>Legătura cu familia de origine</i>	26
<i>Dimensiunea familiei de origine</i>	27
<i>Partenerul de viață</i>	29
6. Locuirea	36
<i>O sinteză a tipului de locuire</i>	40
7. Delincvență	42
8. Surse de venit și ocupație.....	47
9. Starea de sănătate fizică.....	48
10. Sănătate și bunăstare psihologică.....	52
11. Concluzii	56
Modele de integrare după ieșirea din instituții.....	56
Ierarhizarea problemelor cu care se confruntă tinerii dezinstituționalizați investigați .	57
Propuneri.....	60

1. Introducere

Studiile realizate până acum de Comisia de Probleme Sociale și Drepturile Omului din cadrul ATOP Bihor arată că o sursă importantă de infraționalitate o reprezintă tinerii instituționalizați care după împlinirea vârstei de 18 ani sunt ies din sistemul de protecție de stat, fără a li se acorda un sprijin permanent și calificat.

Studiile au relevat că preocupările din partea societății pentru integrarea lor în societate sunt foarte reduse. Din discuția cu specialiștii rezultă că în județ există aproximativ 200 de astfel de persoane. Șanse de integrare optimă în societate au tinerii care au fost selectați de către fundațiile creștine din județul Bihor care le acordă sprijin și asistență calificată în vederea integrării în muncă și a formării unor deprinderi de viață independentă. O altă categorie cu șanse sporite de integrare sunt tinerii care își continuă studiile, ceea ce le dă posibilitatea să rămână în instituțiile de protecție, ca și o parte însemnată a celor care se integrează în familiile naturale.

Șanse reduse de integrare socială o au în schimb tinerii fără locuință, trăind în parcuri, subsoluri, precum și cei care locuiesc în apartamente oferite de primărie, dar care sunt foarte slab dotate și le oferă doar condiții minime de locuire. O altă categorie, a celor care execută acum în penitenciar pedepse privative de libertate, este și cea mai vulnerabilă.

Toți acești tineri nu au loc de muncă permanent, trăind din munci ocazionale, sau mai mult din furt, cerșetorie, prostituție, înșelătorie. Pe ansamblu, este necesară o cunoaștere mai aprofundată a problemelor cu care se confruntă acești tineri și a nevoilor lor specifice.

Consiliile Județene au obligația să se implice în soluționarea problemelor acestei categorii sociale, inclusiv prin alocarea de fonduri în vederea atribuirii de locuințe, ca și prin alte mijloace prevăzute în Strategia de Incluziune a Tinerilor Dezinstituționalizați elaborată de Guvernul României în mai 2006.

O primă măsură în acest sens a reprezentat-o elaborarea unui studiu pentru cunoașterea nevoilor și problemelor reale ale acestora. În toamna anului 2007 Consiliul Județean a comisionat Universității din Oradea, Catedra de Sociologie - asistență socială studiul privind integrarea socială a persoanelor dezinstituționalizate.

Cercetarea a vizat tinerii dezinstituționalizați care trăiesc în județul Bihor și care au un deficit de integrare în societate. Datele centralizate la ATOP relevau faptul că aceștia sunt în număr de aproximativ 200.

Obiectivele cercetării au fost:

1. identificarea tinerilor dezinstituționalizați care trăiesc în județul Bihor și care au un deficit de integrare în societate
2. evaluarea nevoilor tinerilor dezinstituționalizați.
3. propunerea de politici de sprijin specifice tipurilor de cazuri.

Am considerat că o abordare a problematicii tinerilor dezinsituționalizați din județul Bihor presupune cunoașterea în prealabil a preocupărilor existente la nivelul instituțiilor a căror specific este protecția drepturilor acestei categorii de copii. În acest sens am considerat necesar să prezentăm, în prima parte a materialului, reglementările românești și politicile sociale adoptate la nivelul județului Bihor în vederea reintegrării socio-profesionale a acestei categorii de persoane.

2. Reglementări actuale privind protecția tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului

Sistemul de integrare a tinerilor în societate și în viața activă, precum și folosirea optimă a potențialului lor reprezintă elemente esențiale pentru reducerea riscului excluziunii sociale și pentru atingerea obiectivului de creștere durabilă a oricărei societăți. Tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului reprezintă o categorie socială cu probleme și greutăți specifice, impunându-se în etapa actuală de dezvoltare a societății românești ca o prioritate a sistemului general de asistență și protecție socială, necesitând o intervenție etatistă imediată. În acest scop, în primăvara anului 2006 a fost adoptată *Strategia Națională de incluziune a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului*.

Ea se fundamentează pe valorile și principiile de bază ale politicilor sociale și vizează, pe termen mediu și lung, stimularea responsabilității și solidarității mediului comunitar menit să susțină incluziunea socială a acestora.

Astfel, principiile care stau la baza Strategiei sunt: respectarea demnității umane, egalitatea de șanse și nediscriminarea, solidaritatea socială, principiul parteneriatului, transparenței și responsabilității publice, subsidiarității, suportului social personalizat, abordării multidisciplinare, participării și responsabilizării, libertății de a alege.

Strategia are ca scop principal constituirea unui cadru legal și instituțional în vederea susținerii integrării sociale și profesionale a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului, precum și implementarea politicilor și programelor de asistență socială destinate asigurării dreptului acestora la o viață independentă și demnă.

Grupul-țintă al Strategiei este reprezentat de tinerii care provin din sistemul de protecție a copilului, tinerii care la împlinirea vârstei de 18 ani se află într-un centru de reeducare și în penitenciare pentru minori, tinerii fără adăpost la împlinirea vârstei de 18 ani.

Obiectivele generale ale Strategiei sunt: crearea unui sistem coerent și coordonat de măsuri și acțiuni care să asigure incluziunea socială a tinerilor din această categorie; reducerea riscului de marginalizare și excluziune socială a lor; integrarea și participarea activă în comunitate a tinerilor care provin din sistemul de protecție a copilului.

În elaborarea și implementarea politicilor, acțiunea guvernamentală se bazează pe principiile și orientările formulate în documentele Uniunii Europene la care România aderă, cu deosebire a celor referitoare la standardele umanitare, în sensul aplicării unor "strategii de protejare a copiilor și tinerilor instituționalizați".

În Comunicatul Comisiei Europene nr. 693/2005, privind răspunsul la preocupările tinerilor europeni și aplicarea Planului European pentru Tineret și promovarea cetățeniei active, se subliniază că viitorul Europei depinde tot mai mult de capacitatea acesteia de a oferi copiilor și tinerilor o societate favorabilă.

Adoptând în 2005 *Pactul European pentru Tineret din cadrul Strategiei revizuite de la Lisabona*, Consiliul European a recunoscut faptul că integrarea tinerilor în societate și în viața activă, precum și folosirea optimă a potențialului lor reprezintă elemente esențiale pentru ajungerea la o creștere durabilă în Europa. Propunând Pactul European pentru Tineret, șefii de stat și de guvern din Franța, Germania, Spania și Suedia au identificat patru teme principale: vulnerabilitatea tinerilor, necesitatea solidarității intergeneraționale într-o societate pe cale de îmbătrânire, necesitatea îmbunătățirii competențelor tinerilor prin educație și formare și necesitatea coerenței în aplicarea politicilor privind tinerii.

Strategia pentru Incluziune Socială conține dimensiunea "tineret", după cum precizează Comunicatul nr. 33/2005 asupra Agendei Sociale și ia în considerare Rezoluția nr. 9.601/2004 a Consiliului European privind măsurile de incluziune socială pentru tineri. Astfel, ameliorarea situației tinerilor celor mai vulnerabili, eradicarea sărăciei în rândul copiilor și promovarea inițiativelor împotriva eșecului școlar vor beneficia de o atenție specială.

Un studiu lansat în 2005 de Comisia Europeană, referitor la integrarea socială a tinerilor marginalizați, analizează oportunitatea inserției lor pe piața muncii, autonomia și participarea lor activă în societate. Comisia încurajează angajamentul partenerilor sociali în contribuția la această inițiativă, prin acțiuni comune în cadrul dialogului social, invită angajatorii și companiile să dea dovadă de responsabilitate socială în domeniul inserției profesionale a tinerilor și recunoaște ca prioritară pentru o cetățenie activă activități precum participarea, informarea și voluntariatul.

O analiză statistică a datelor sociale reliefează că la începutul anului 2005, în România se aflau în sistemul de ocrotire 32.821 de copii, între care o pondere importantă o reprezintă cei cu vârste cuprinse între 14 și 17 ani, respectiv 12.247 copii și 5.983 copii de 18 ani și peste. Procentul mai scăzut al copiilor de vârstă mică este o dovadă a faptului că măsurile alternative la instituționalizare au început să funcționeze prin dezvoltarea serviciilor de îngrijire a copiilor aflați în dificultate în familii substitutive (asistenți maternali, rude până la gradul IV, inclusiv).

Numărul copiilor instituționalizați a scăzut în perioada 2000 - ianuarie 2005, de la 57.181 la 32.821, din care mai mult de jumătate au vârste de peste 14 ani, urmând ca în următorii patru ani aproximativ 4.500 - 5.000 de copii să părăsească anual sistemul de protecție. Circa 6.600 de tineri cu vârste până în 26 ani urmează o formă de învățământ și se află în continuare în sistemul de protecție socială.

Ca nivel de instrucție, 4,57% dintre copiii și tinerii din sistemul de ocrotire socială au absolvit sau sunt cuprinși în învățământul primar, 50,5% în învățământul gimnazial, 26,08 în cel profesional, 13,17 în învățământul liceal, 5,38% sunt neșcolarizați, 0,27% au abandonat școala și 0,02% sunt cuprinși sau au absolvit învățământul universitar. Sub aspectul calificării, cei mai mulți dintre tinerii din sistemul de protecție, cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani sunt orientați cu precădere spre confecții, tâmplărie, mecanică, construcții și alimentație.

Acești tineri sunt o categorie vulnerabilă, expusă riscului excluderii sociale și marginalizării, deoarece nu au locuință și nici posibilități de închiriere sau de cumpărare, întâmpină greutăți la angajare, fiind expuși șomajului, nu au mijloace proprii de subzistență și cad adesea victime ale criminalității.

Legiuitorul român, de după 1989 s-a preocupat de adoptarea unor reglementări legale privind protecția socială a unor categorii defavorizate, cu referiri speciale la tineri, inclusiv la tinerii instituționalizați.

Astfel, *Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă*¹, cu modificările și completările ulterioare prevede măsurile pentru realizarea strategiilor și politicilor elaborate în vederea protecției

---

¹ Legea 76 din 2002 *privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă*, publicată în Monitorul Oficial nr.103 din 6 februarie 2002;

persoanelor supuse riscului de șomaj, al asigurării unui nivel ridicat de ocupare și adaptare a forței de muncă la cerințele pieței muncii. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă dezvoltă servicii gratuite finanțate din bugetul asigurărilor pentru șomaj, în domeniul informării și consilierii profesionale, formării profesionale, stimulării mobilității forței de muncă precum și al medierii muncii².

Prin Normele metodologice de aplicare a *Legii nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale*³, aprobate prin H.G. nr. 1.149/2002⁴, se creează importante instrumente de sprijin⁵ pentru tinerii care părăsesc centrele de plasament și care reprezintă un grup țintă prioritar astfel:

a) măsurile de garantare a accesului la un loc de muncă.

Măsurile se realizează de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, prin încheierea unor contracte de solidaritate, pe o durată de până la 2 ani, dar nu mai puțin de un an, în baza cărora tinerii cu vârste cuprinse între 16 și 25 de ani aflați în dificultate și confrunțați cu riscul excluderii profesionale, beneficiază de un acompaniament social personalizat. Acompaniamentul social se realizează prin consiliere profesională și mediere din partea personalului specializat al Agenției, urmate de plasarea în muncă la angajatorii de inserție cu care agențiile județene încheie convenții.

b) măsurile de garantare a accesului la o locuință (persoane în vârstă de până la 35 de ani, aflate în imposibilitatea achiziționării unei locuințe prin forțe proprii). Este o sarcină a consiliilor județene care, în limita fondurilor constituite în acest scop, trebuie să asigure, pe o listă a priorităților, fie acoperirea avansului pentru dobândirea unei locuințe, fie suportarea chiriei pentru o perioadă de până la 3 ani pentru o locuință închiriată. Fondurile vor fi constituite în principal din sume stabilite anual prin legea bugetului de stat.

c) garantarea accesului la asistență de sănătate pentru tinerii din familiile beneficiare de venit minim garantat. Aceasta se va face prin plata de către Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei - MMSSF - a contribuției de asigurări sociale de

---

² Art.57-72;

³ Legea nr. 116 din 15 martie 2002 *privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale*, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 193 din 21 martie 2002;

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 1149 din 17 octombrie 2002 pentru aprobarea Normelor Metodologice de aplicare a prevederilor Legii 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, publicată în Monitorul Oficial nr. 795 din 1 noiembrie 2002;

⁵ Art. 5 – 27;

sănătate. Personalul medical din unitățile de asistență de sănătate publică este obligat să le acorde asistență medicală de urgență și curativă.

d) garantarea accesului la educație, prin acordarea de burse pentru continuarea studiilor celor care frecventează forme de învățământ preuniversitar și universitar, condiționate de frecventarea cursurilor și obținerea baremurilor de promovare, în cazul tinerilor proveniți din centrele de plasament și din familiile, care îndeplinesc condițiile de acordare a venitului minim garantat.

e) acces gratuit în tabere de odihnă sau instruire pentru tinerii beneficiari de burse pentru continuarea studiilor.

f) participanții la programele de alfabetizare, selectați conform metodologiei elaborate de Ministerul Educației și Cercetării - MEDC - pot beneficia de burse de alfabetizare stabilite și plătite de consiliile locale.

Potrivit prevederilor *Legii nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, republicată*, beneficiază de alocație de stat și tinerii în vârstă de peste 18 ani, până la terminarea cursurilor învățământului liceal și profesional, organizate în condițiile legii⁶.

Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare, permite ca tinerii singuri sau din familii sărace să poată beneficia de ajutoare sociale chiar din prima perioadă, după părăsirea centrelor de plasament și garantează un venit minim corespunzător unui trai decent.

*Legea nr. 208/1997 privind cantinele de ajutor social*⁷, reglementează accesul la acest tip de serviciu social al persoanelor cu venituri mici din grupuri de populație defavorizată, cum ar fi și tinerii care ies din sistemul de protecție, la împlinirea vârstei de 18 ani.

*Legea nr. 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială*⁸ stimulează funcționarea serviciilor comunitare realizate în parteneriat între ONG-uri și consiliile locale, prin care se asigură acordarea de asistență socială, medicală,

---

⁶ Art.5 alin.4 din *Legea 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, republicată*;

⁷ *Legea 208 din 1997 privind cantinele de ajutor social*, publicată în Monitorul Oficial nr. 363 din 17 decembrie 1997;

⁸ *Legea nr. 34 din 1998 privind acordarea de subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică care înființează și administrează unități de asistență socială*, publicată în Monitorul Oficial nr. 029 din 22 ianuarie 1998;

medico-socială și juridică familiilor cu mulți copii, altor categorii de persoane defavorizate.

Legea nr. 47/2006 privind sistemul național de asistență socială reglementează funcționarea compartimentelor de asistență socială ce vor fi create la nivelul Consiliilor județene și locale, care asigură aplicarea politicilor de asistență socială în domeniul protecției sociale a copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap și a oricărei persoane aflate în nevoie, inclusiv tinerilor dezinstituționalizați.

Un Raport de monitorizare CASPIS, la 1 ianuarie 2005, arăta faptul că Planurile Județene Anti-Sărăcie și de Promovare a Incluziunii Sociale prevăd, în 38 de județe, măsuri de suport pentru tinerii postinstituționalizați.

Toate *programele destinate tinerilor postinstituționalizați* se înscriu pe două coordonate principale: asigurarea unei locuințe (în apartamente asistate, centre de tranzit, adăposturi temporare, de noapte, etc.) și asigurarea unui loc de muncă. În privința spațiului de locuit, aproximativ o cincime dintre programe sunt de tipul adăposturilor, puține programe fiind de tipul locuințelor asistate. Pentru integrarea pe piața muncii, programele întreprinse vizează, pe de o parte, pregătirea și formarea profesională a tinerilor și pe de alta, asistență în obținerea efectivă a unui loc de muncă. Programele de consiliere și pregătire socio-profesională sunt de altfel cele mai răspândite pe ansamblul tuturor programelor menționate (36 din 82 programe identificate). Acestea sunt desfășurate, fie în centre specifice de asistență și sprijin, fie prin planuri individuale de pregătire a tinerilor în instituții.

Aproape trei sferturi dintre programe sunt județene, ponderea celor naționale fiind extrem de redusă și vizând angajarea în muncă prin contractele de solidaritate conform Legii nr. 116/2002. În cadrul programelor județene, cele mai multe sunt de consiliere și formare, iar în cadrul programelor locale, predomină cele de tipul adăposturilor temporare.

3. Politici sociale adoptate de instituțiile de specialitate din județul Bihor privind integrarea în viața socială a tinerilor care părăsesc instituțiile de protecția copilului

Datele statistice de la nivelul județului Bihor indică faptul că în anul 2005 dintr-un număr total de copii, de 135 335 în evidențele Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor, 2526, *adică 1,86%* sunt *copii care au nevoie de protecție specială*, beneficiind inclusiv de măsuri preventive.

Dintre aceștia, un număr de 397 *copii* se află în cele 6 *centre de plasament clasice* din subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului. La acest număr redus de copii în instituții rezidențiale mari s-a ajuns progresiv, pornindu-se de la 999 copii, în 1998. De asemenea, dacă în anul 1998 la nivelul județului exista un singur *centru de plasament de tip familial* în subordinea directă a Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului Bihor (Casa de tip Familial Bratca, cu un număr de 14 copii), în anul 2005 în județ sunt 24 *de centre de plasament de tip familial*, cu un număr de 263 *de copii*, de trei ori mai multe decât centrele de plasament de tip clasic. Numărul copiilor aflați în ocrotirea *centrelor de plasament familial gestionate de organismele private autorizate* a crescut de la 192 în anul 1998 la 348 *în anul 2005*. Fenomenul se explică prin accentuarea preocupărilor pentru protecția copilului și la nivelul județului, prin măsuri de tip alternativ instituționalizării, tocmai ca urmare a multiplelor disfuncționalități și efecte negative asupra personalității copiilor ca și a modului de integrare a lor în societate după părăsirea instituțiilor de tip rezidențial.

Din acest număr total de copii aflați în sistem în anul 2005 (1008 copii) 149 sunt cu vârsta de peste 18 ani, din care: 117 în centrele de plasament din subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului și 32 în centrele de plasament din subordinea organismelor private autorizate.

În anul 2006 numărul tinerilor cu vârste de peste 18 ani, aflați în sistemul de protecția a copilului este de 214, din care 166 sunt în centrele de plasament din subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului și doar 48 la organisme private autorizate.

În iunie 2006, un număr de *29 de copii au părăsit instituțiile* dintre care 8 de la Centrul de plasament nr. 2 Oradea, 2 ARC Beiuș și 19 CP Popești.

Cei 29 de tineri au fost integrați în societate, prin următoarele măsuri: 8 au fost preluați de fundații creștine, care se vor ocupa de încadrarea lor în muncă și de formarea abilităților de viață independentă; 7 s-au reintegrat în familia naturală; 3 și-au găsit un loc de muncă sau urmează o formă de pregătire și 11 au părăsit centrele la cerere. Considerăm că persoanele care au părăsit centrele de plasament la cerere și care nu mai sunt monitorizate vor crea cele mai mari probleme de integrare, ei fiind cei care se vor asocia, cu cea mai mare probabilitate, foștilor colegi din instituții, care în acest moment trăiesc pe stradă sau în parcuri, neavând nici un adăpost.

În scopul facilitării procesului de integrare socială a persoanelor care părăsesc instituțiile de protecție a copilului, în județul Bihor au fost puse în aplicare mai multe măsuri, dintre care amintim:

- În anul 2005, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului, în parteneriat cu fundația germană Alsterdorf au inițiat un program intitulat „18 plus”, prin care se urmărește aplicarea de măsuri de orientare profesională, de consiliere în vederea integrării pe piața muncii, de identificare a unui loc de muncă potrivit pentru persoanele cu dizabilități, care părăsesc instituțiile.

- Tot în sprijinul persoanelor cu dizabilități, în anul 2006, printr-un parteneriat între Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, Asociația „Umbrela”, Fundația „Alsterdorf” și Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Bihor s-a constituit un *Centru de orientare profesională pentru persoanele cu dizabilități „Wilhelmina” Oradea* propunându-și ca obiectiv „integrarea socio-profesională a persoanelor cu dizabilități în vederea dobândirii și păstrării unui loc de muncă”. Activitatea centrului va începe din luna ianuarie a anului 2007, intenționându-se ca un număr de 40 de persoane să beneficieze anual de serviciile centrului, activitatea finalizându-se prin încadrarea acestora în muncă.

- Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă are ca scop implementarea unor acțiuni concrete, rezultate atât din prevederile Legii nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cât și din prevederile Legii nr. 76/2002 privind

sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, modificată și completată, conducând la realizarea unor indicatori fizici, după cum urmează:

- încheierea *de contracte de solidaritate* pentru *persoane marginalizate social* prin subvenționarea locurilor de muncă la nivelul salariului de bază stabilit la data angajării, dar nu mai mult de 75% din salariul mediu net pe economie. În cazul în care, la expirarea contractului de solidaritate, angajatorii încadrează persoanele supuse riscului de marginalizare socială, cu contract individual de muncă pe durată nedeterminată, se acordă rambursarea lunară a unei sume în cuantum de 50% din indemnizația de șomaj cuvenită conform legii;
- *medierea muncii* și întocmirea planului individual de mediere;
- *informare și consiliere profesională*;
- organizarea de *cursuri de formare profesională*;
- angajarea pe locurile de muncă nou *create prin creditarea IMM urilor*.

Cu toate măsurile întreprinse, la nivelul județului Bihor doar un număr redus de persoane care au fost instituționalizate în forme de protecție socială au apelat la acest tip de măsuri. În anul 2005 au fost încheiate doar 15 contracte de solidaritate din care 12 s-au angajat efectiv. În anul 2006 s-au încheiat până în prezent 14 contracte, din care doar 12 au fost angajați.

Specialistul interviuat ne-a declarat: « Deși la nivel teoretic există o serie de prevederi, practic în această situație ne confruntăm cu două probleme majore:

Prima constă în mentalitatea pe care o adoptă atât persoanele care provin din centrele de plasament, și care au o atitudine negativă față de muncă nefiind obișnuiți să lucreze sau să respecte un program de lucru, dar și mentalitatea angajatorilor care sunt extrem de reticenți în a angaja persoane din această categorie, în pofida tuturor beneficiilor asigurate.

A doua problemă majoră constă în lipsa de informare a tinerilor proveniți din centrele de plasament, întrucât odată împlinită vârsta majoratului ei rămân pe cont propriu, nimeni nu se mai ocupă să-i ghideze și să-i îndrume. Majoritatea celor care au apelat la noi pentru contract de solidaritate au auzit întâmplător de aceste măsuri, fiind

informați de diferiți prieteni sau cunoștințe și nicidecum de asistenții sociali sau alte persoane din instituțiile de protecție a copilului. »

Un studiu realizat la Administrația Socială Comunitară Oradea, instituție locală, care are ca obiect de activitate soluționarea problemelor sociale ale persoanelor din municipiul Oradea a reliefat preocupările și problemele concrete cu care se confruntă această instituție în demersul de soluționare a problemelor de integrare în societate a tinerilor din Oradea care au părăsit instituțiile de protecție a copilului.

Anual, ASCO, în colaborare cu Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor organizează *bursa locurilor de muncă* pentru tinerii proveniți din instituțiile de protecție socială. În anul 2006 la Bursa locurilor de muncă pentru tinerii proveniți din instituțiile de ocrotire socială au participat 130 de tineri cu și fără dizabilități, din care 60 au fost angajați.

O altă problemă cu care se confruntă această categorie de persoane este lipsa unei locuințe.

În anul 2002 ASCO a repartizat un apartament cu 2 camere și unul cu 3 camere situate într-o casă de pe str. Cărăbușului nr. 9 din Oradea, unui număr de 12 tineri proveniți din instituțiile de protecție socială în vederea integrării sociale a acestora. Apartamentele au fost amenajate, dotate și utilate, fiind prevăzute inclusiv cu haine și alimente pentru tinerii care urmau să locuiască în ele. Specialiștii din instituție menționează că după un an și jumătate dușumelele, ușile, ferestrele au fost distruse sau vândute, locuințele fiind de nerecunoscut, deși au fost monitorizați săptămânal de personalul din cadrul ASCO. Încercarea de stabilire a vinovaților s-a finalizat cu eșec întrucât în astfel de situații tinerii din categoria analizată manifestă spirit de solidaritate, atribuind acțiunile de vandalism altor grupuri sau persoane. În prezent, în baza de date ASCO există 106 solicitări de locuințe din partea tinerilor proveniți din instituțiile de protecție socială. Insuficiența fondului locativ a făcut ca în anul 2006 doar 2 persoane să fie beneficiare a unor locuințe de acest tip. În vederea soluționării problemei locuințelor pentru tinerii dezinstituționalizați, ASCO a achiziționat două centre de cazare temporară în municipiul Oradea. În Centrul de Cazare Temporară nr.1 (Cominca) locuiesc 10 tineri proveniți din instituții, iar în Centrul de cazare temporară nr. 2 locuiesc 9 tineri.

Specialiștii menționează că în activitățile de susținere și sprijinire a acestor tineri în vederea integrării sociale au întâmpinat o serie de dificultăți, printre care amintim:

- nu respectă ordinea și curățenia;
- nu respectă regulile, nu vor să trăiască conform unui program ;
- nu doresc să-și cunoască familia, în situația în care aceasta există;
- nu pot să respecte programul de lucru pentru că “nu se pot trezi dimineața”;
- nu se pot angaja în muncă pentru că ”nu au unde locui”;
- întotdeauna și în orice împrejurare “cer” nu oferă și nici nu doresc să facă ceva în schimb, nici măcar să ofere informații despre ei și familia lor sau despre colegi, dacă sunt solicitați;
- le place să trăiască în “grup”.

Din datele ASCO rezultă că în prezent situația copiilor și tinerilor aflați în dificultate din municipiul Oradea se prezintă astfel:

- 7 tineri cu domiciliul în Oradea care vor părăsi sistemul de protecție în anul 2006;
- 106 persoane provenite din instituții de protecție, care au solicitat locuință socială;
- 19 tinerii proveniți din instituții sunt cazați la cele două Centre de Cazare Temporară ale ASCO;
- 37 minori (17 băieți și 20 de fete) au fost identificați în anul 2006 prin acțiunile desfășurate în colaborare cu Poliția municipiului Oradea practicând cerșetoria;
- 2 tineri beneficiază de hrană la cantină socială;
- 101 copii abandonați în maternitate sau în secții de pediatrie, din care 24 au fost reintegrați în familie, iar restul plasați în familii substitutive;
- la sfârșitul anului 2005, în municipiul Oradea erau înregistrați un număr de 167 de tineri cu vârsta peste 18 ani, protejați în centrele de plasament din subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor.

Cu toate preocupările manifestate de instituțiile de specialitate, dar și de organismele nonguvernamentale, o parte însemnată din această categorie de persoane nu s-au integrat în mod corespunzător în viața economico-socială a județului, existând, după cum au arătat cele mai recente studii cca 200 de persoane din această categorie cu deficiențe relative de integrare, care constituie surse importante de infracțiune, de devianță socială, în general.

4 . Prezentarea cercetării

Cercetarea de teren s-a desfășurat în perioada 15 octombrie 2007 – 15 ianuarie 2008, în Oradea, două orașe mici (Marghita și Beiuș) și 11 localități rurale.

Metodologia cercetării:

În scopul identificării tinerilor dezinstituționalizați care trăiesc în județul Bihor am utilizat următoarele *procedee de lucru*:

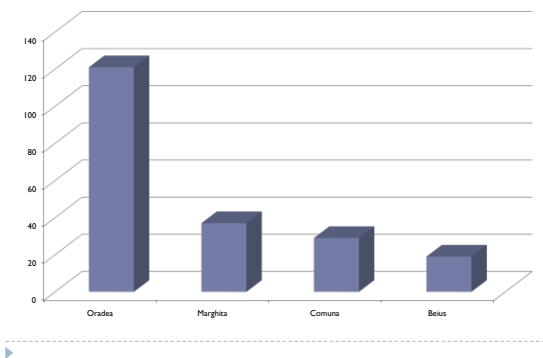
- am trimis tuturor primăriilor de comune, adrese prin care le-am solicitat să ne comunice numărul persoanelor din această categorie care locuiesc în comunitățile respective, ulterior deplasându-ne în comunități în vederea interviurii fiecărei persoane din această categorie;
- În Oradea, unde sunt localizați cei mai mulți tineri dezinstituționalizați, după cum am constatat și cu prilejul studiilor anterioare, am procedat la identificarea lor pe principiul „bulgărelui de zăpadă”, beneficiind și de sprijinului unui leader informal al acestei categorii de persoane, care îi cunoaște și care are autoritatea de a-i determina să accepte interviul și analiza proiectată de catedra noastră;
- Cea mai extinsă parte a cercetării s-a axat pe aplicarea interviurilor, pe analiza subiecților sub aspect psihologic și medical, precum și pe analiza datelor primare și elaborarea raportului de cercetare.
- În plus au fost realizate interviuri cu specialiștii

	Număr interviuri	Procent
Oradea	121	58,7
Marghita	37	18,0
Beiuș	19	9,2
Șunciuș	6	2,9
Bălnaca	5	2,4
Diosig	4	1,9
Aștileu	3	1,5
Borș	3	1,5
Călugări	2	1,0
Tăuteu	2	1,0
Tileagd	1	,5
Șimian	1	,5
Chistag	1	,5
Ortiteag	1	,5
Total	206	100,0

Considerăm că cele 206 persoane identificate în județul Bihor ca aparținând categoriei de studiu reprezintă cca 85% din totalul persoanelor din această categorie din județ. Este posibil ca unele primării din rural să nu fi răspuns la adresa trimisă sau este posibil să existe unii subiecți care nu au fost identificați sau nu au dorit să colaboreze cu echipa de cercetare. De asemenea nu am cuprins în studiu persoanele care, la data interviului erau în penitenciar, condamnați pentru diverse infracțiuni. De altfel și estimările specialiștilor consemnate cu ocazia studiilor anterioare au exprimat cifra de 200 de persoane din această categorie. Luând în considerare aceste date apreciem că studiul realizat are o reprezentativitate înaltă.

Majoritatea dintre aceștia locuiesc în Oradea sau orașele mici.

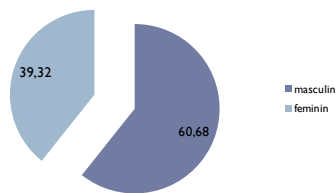
Interviuri după localitate

Echipa de cercetare a fost complexă, cuprinzând alături de sociologi (care au aplicat chestionarele persoanelor intervievate) un medic care a realizat evaluarea medicală a acestora și un psiholog care a realizat evaluarea psihologică.

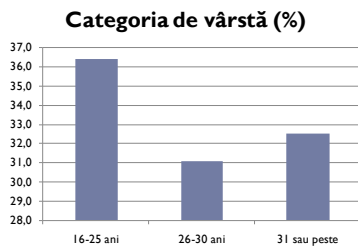
În total au fost intervievate aproximativ 211 persoane. La cinci dintre ele cu un grad ridicat de oligofrenie nu au putut fi aplicate instrumentele de cercetare. În total am reținut 206 cazuri în eșantion.

Dintre aceștia, aproximativ 60% sunt de sex masculin. Această diferență între bărbați și femei din eșantion se datorează în special preponderenței tinerilor de sex masculin în mediul rural (72,4%) și în Marghita (81%).

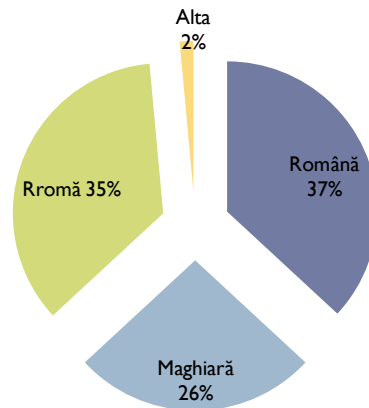
	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	%	%	%	%
masculin	52,9%	81,1%	52,6%	72,4%
feminin	47,1%	18,9%	47,4%	27,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Există diferențe semnificative între localități și în cazul distribuției pe vârste. Astfel, în Oradea și Beiuș, jumătate din cei intervievați au peste 30 de ani, în vreme ce în Marghita și mediul rural marea majoritate a subiecților au cel mult 25 de ani, ceea ce sugerează că tinerii care au fost dezinstituționalizati mai recent au fost preluați de fundații (Marghita fiind reprezentativă din acest punct de vedere) sau s-au integrat în familiile de origine din mediul rural.

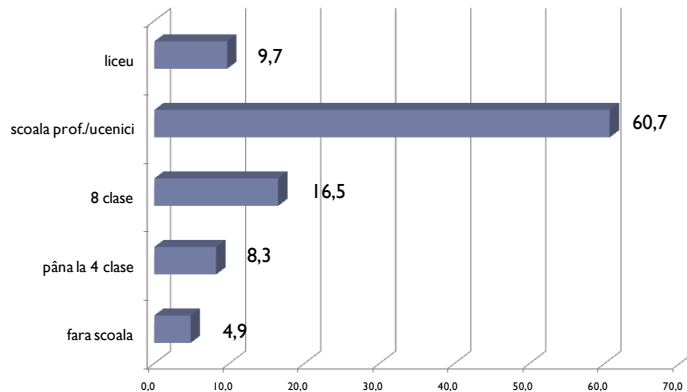

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	VARSTA (Binned)	VARSTA (Binned)	VARSTA (Binned)	VARSTA (Binned)
	%	%	%	%
16-25 ani	24,8%	59,5%	10,5%	72,4%
26-30	28,1%	40,5%	36,8%	27,6%
31 sau peste	47,1%		52,6%	
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pe ansamblu, eșantionul se împarte în trei părți aproximativ egale în ceea ce privește apartenența etnică declarată de subiecți. Datele sunt foarte sugestive în ceea ce privește suprareprezentarea romilor în categoria persoanelor socializate în instituțiile de protecția a copilului. Dacă, în total populație romii reprezintă cca 5%, în categoria analizată ei reprezintă 35%, ponderea lor reală fiind chiar mai mare dacă includem în explicație și tendința observată și cu acest prilej, a romilor de a se declara maghiari. Estimăm astfel că romii reprezintă cca 50% din populația investigată.

Se observă că cea mai mare parte a subiecților cercetării au absolvit școala profesională sau de ucenici, ca urmare a caracterului obligatoriu al frecventării acestor forme de pregătire, în perioada când erau asistați de stat. Deși au fost instituționalizați, din răspunsurile lor rezultă că aproape 33, adică 16,5% au absolvit doar 8 clase, neavând nici o calificare profesională, 16 persoane, adică 8,3% au urmat doar cursurile primare, iar 9 subiecți se declară analfabeți. Practic cei 25 de tineri fără școală și cu patru clase sunt cei identificați cu intelect la limită în cadrul evaluării psihologice.

Din totalul celor intervievați, dar un număr de 4 subiecți, adică 2% din eșantion nu au carte sau adeverință de identitate. Cel mai mare procent pe localități îl au cei din Beiuș (5%) și Oradea (2,7%). În plus, dintre cei care nu au în acest moment acte de identitate, toți declară că au avut aceste acte, dar le-au pierdut sau au expirat, s-au deteriorat, etc.

Are buletin sau adeverință provizorie?

► **Dacă nu:**

- A avut vreodată buletin?
  - Da 100,0%

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beiuș	Comuna
	Are buletin sau adeverință provizorie?	Are buletin sau adeverință provizorie?	Are buletin sau adeverință provizorie?	Are buletin sau adeverință provizorie?
	%	%	%	%
Da	97,5%	100,0%	94,7%	100,0%
Nu	2,5%		5,3%	
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Analiza domiciliului care figurează în actele de identitate relevă faptul că peste 80% dintre tinerii dezinstituționalizați din Oradea și Beiuș figurează ca având domiciliul în această localitate, în vreme ce acest procent este doar de 60% în Marghita.

Figura 1. Domiciliul din buletin în funcție de localitatea unde s-a desfășurat interviul

Oradea		
	Număr	Procent
Oradea	102	84,3%
Marghita	3	2,5%
Sălărd	2	1,7%
Tinca	1	0,8%
Rieni	1	0,8%
Osorhei	1	0,8%
Salonta	1	0,8%
Girisu de Cris	1	0,8%
Stei	1	0,8%
Covansna	1	0,8%
Diosig	1	0,8%
Toboliu	1	0,8%
Bălnaca	1	0,8%
Valea lui Mihai	1	0,8%
Sănicolau Român	1	0,8%
Săcuieni	1	0,8%
Hidișelu de Jos	1	0,8%
TOTAL	121	100,0%

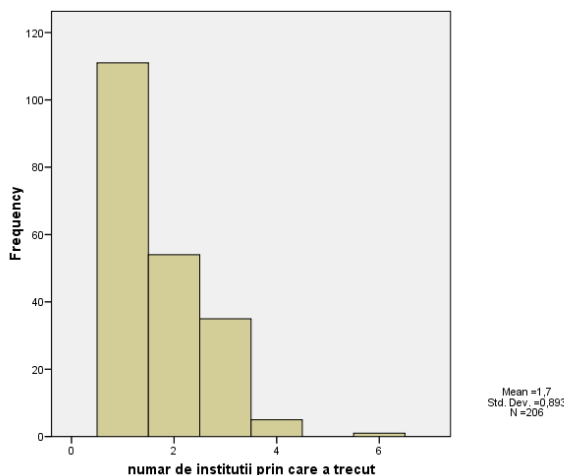
Marghita		
	Număr	Procent
Marghita	24	64,9%
Chiribiș	2	5,4%
Șimleu	2	5,4%
Oradea	1	2,7%
Tăuteu	1	2,7%
Balc	1	2,7%
Abrămuț	1	2,7%
Săldăbagiu	1	2,7%
Chișlaz	1	2,7%
Poiana	1	2,7%
Ineu de Criș	1	2,7%
Derna	1	2,7%
	37	100,0%

Beiuș		
	Număr	Procent
Beiuș	24	80,0%
Tinca	2	6,7%
Tasad	2	6,7%
Petrani	1	3,3%
Oradea	1	3,3%
	30	100,0%

Cifrele celor cu buletinul în altă localitate sunt cu deosebire relevante în cazul tinerilor dezinstituționalizați care domiciliază în Oradea și Beiuș, dintre aceștia recrutându-se în cea mai mare parte cei care trăiesc pe străzi.

2. Istoricul familial și de asistență

Tinerii investigați și-au petrecut cea mai mare parte a copilăriei în instituții de ocrotire a minorilor și nu în familie așa cum ar fi trebuit să fie normal. Instituțiile de ocrotire prin care aceștia au trecut au fost diferite: leagăn, case de copii sau centre de plasament și școli profesionale ajutătoare. Cei mai mulți dintre ei au trecut prin două sau mai multe instituții, după cum rezultă din figura următoare:

În tabelul următor este prezentat numărul de instituții prin care au trecut tinerii investigați, în funcție de localitatea unde au fost intervievați.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	numar de institutii prin care a trecut	numar de institutii prin care a trecut	numar de institutii prin care a trecut	numar de institutii prin care a trecut
	%	%	%	%
1	49,6%	54,1%	15,8%	96,6%
2	20,7%	37,8%	73,7%	3,4%
3	24,8%	8,1%	10,5%	
4	4,1%			
6	,8%			
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Situația se prezintă astfel: În municipiul Oradea 49,6% dintre tinerii dezinstituționalizați au trecut printr-o singură instituție de ocrotire; 20,7% au trecut prin două instituții de ocrotire 24,8% prin trei instituții 4,1% prin 4 și 0,8% prin șase.

Numărul mare de instituții prin care aceștia au trecut este dat de faptul că mulți dintre ei au fost instituționalizați înainte de a împlini vârsta de un an. Istoricul lor de

asistență începe pe perioada 0-3 ani în „Leagănul de copii Oradea”, apoi pe perioada 3-6 ani au fost instituționalizați în „Casa de copii preșcolari Tinca sau Beiuș” perioada școlară și-au petrecut-o în casele de copii, transformate ulterior în centre de plasament din Oradea, Beiuș, iar după școala generală, marea majoritate au frecventat școlile profesionale ajutătoare din Oradea, Tileagd, Popești și Cadea. Doar o mică parte au urmat studii liceale în Oradea și Beiuș.

În ceea ce privesc persoanele intervievate în Municipiul Marghita 54,1% au fost instituționalizați într-o singură instituție de ocrotire, 37,8% în două instituții și 8,1% în trei instituții.

Tinerii investigați în Municipiul Beiuș 15,8% au trecut printr-o singură instituție, 73,7% au trecut prin două instituții și 10,5% prin trei instituții

Tinerii investigați în zona rurală a Județului Bihor prezintă o situație aparte față de cei din urban: 96,6% dintre cei care au fost instituționalizați și care locuiesc în rural au trecut printr-o singură instituție de ocrotire datorită faptului că familiile lor de proveniență i-au socializat până la vârsta școlarizării, când din lipsa posibilităților materiale i-au dat spre îngrijire instituțiilor specializate iar după această perioadă s-au întors în localitățile de proveniență, în familii. Doar 3,4% dintre cei investigați în mediul rural au trecut prin două instituții de ocrotire.

Instituțiile prin care au trecut subiecții, pe categorii

	Oradea	Marghita	Beiuș	Comuna	Total
Casa de copii/centru de plasament	193	56	37	23	309
Scoala ajutătoare (inclusiv profesionala ajutătoare)	32	1	0	7	40
Scoala de corectie	1	0	0	0	1
	121	37	19	29	206

După cum va rezulta și din analizele următoare se constată că persoanele cu șansa cea mai scăzută de integrare socio-profesională se recrutează din rândul celor care au petrecut mai mult timp în instituțiile de socializare.

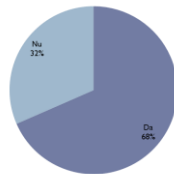
5. Familie și copii

Legătura cu familia de origine

La întrebarea dacă își cunosc părinții naturali, 68% au răspuns pozitiv iar 32 % nu-și cunosc părinții. Din numărul celor care nu-și cunosc părinții, 57% au încercat să-i caute, 11% au fost căutați de părinți, iar 31% nici măcar nu au încercat, manifestând o atitudine ostilă față de cei care i-au părăsit, neasumându-și responsabilitatea de a veghea la creșterea și educația lor.

Legătura cu familia

Își cunoaște părinții naturali?

(dacă da) Mai ține legătura cu aceștia?

Da	42,8%
Nu	57,2%

Cei mai mulți subiecți, de altfel, manifestă o atitudine negativă în raport cu familia de origine, acuzând-o direct de statutul precar pe care îl au în prezent. Unii, mai ales cei care au o carieră școlară mai îndelungată, după ce și-au cunoscut familia, exprimă convingerea că abandonarea de către familia de origine a reprezentat pentru viața și cariera lor, o oportunitate. Ei conștientizează faptul că familia de origine nu le-ar fi putut oferi condiții nici măcar la nivelul celor din instituții. Contactul cu familia, la o vârstă deja matură, le-a oferit imaginea unui posibil cămin caracterizat de conflicte, părinți alcoolici, număr mare de frați neîngrijiți, care trăiesc în promiscuitate, într-o singură cameră, fără condiții minime de confort. De altfel, dintre cei care au reușit să-și cunoască părinții naturali, doar o parte, respectiv doar 42,8% mențin legătura cu ei.

Legătura cu familia

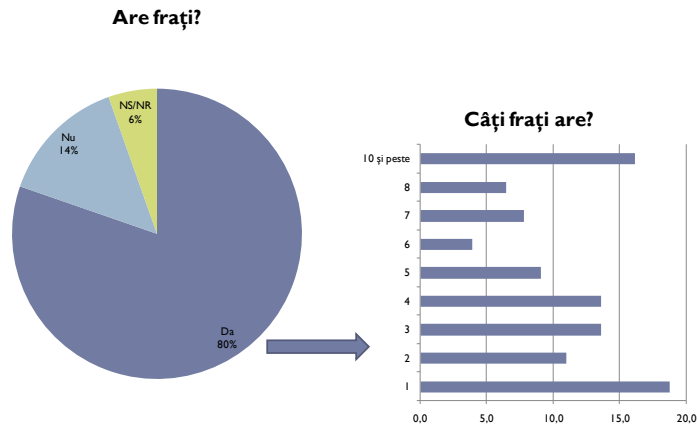
	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Își cunoaște părinții naturali	Își cunoaște părinții naturali	Își cunoaște părinții naturali	Își cunoaște părinții naturali
%	%	%	%	
Da	66,1%	86,5%	68,4%	55,2%
Nu	33,9%	13,5%	31,6%	44,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

			Da	Nu	Total
			%	%	%
Localitatea	Oradea	Mai ține legătura cu aceștia	38,0%	62,0%	100,0%
	Marghita	Mai ține legătura cu aceștia	43,8%	56,3%	100,0%
	Beius	Mai ține legătura cu aceștia	38,5%	61,5%	100,0%
	Comuna	Mai ține legătura cu aceștia	71,4%	28,6%	100,0%

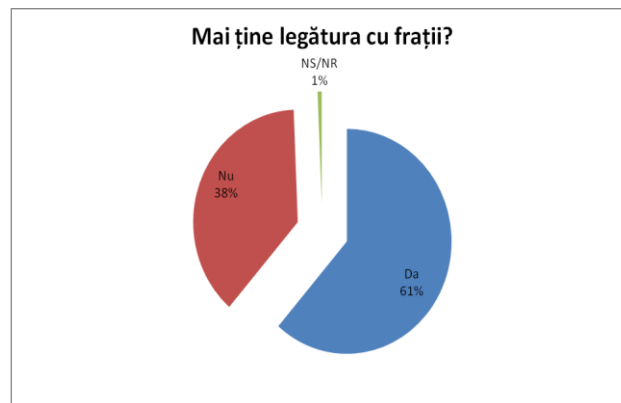
Cei mai mulți subiecți care au declarat că își cunosc părinții (86,5%) au fost depistați în orașul Marghita, urmați de cei din Beiuș (68,4%), pe ultimul loc situându-se subiecții din mediul rural (55,2%). Este interesant faptul că dintre cei care au declarat că își cunosc părinții, cei din mediul rural mențin legătura cu ei în cea mai mare măsură (71,4%), urmați de cei din Marghita (43,8%), cei din Oradea și din Beiuș, înregistrând din acest punct de vedere procente mai mici.

Din modul în care subiecții își prezintă relația cu familia naturală, rezultă că aceasta a avut foarte puțină influență asupra copiilor. Ei resimt puternic lipsa unui climat emoțional și afectiv care nu poate fi oferit decât de grupul familial. Este de așteptat ca nesatisfacerea acestei trebuințe naturale să afecteze negativ comportamentul majorității tinerilor din populația studiată.

Dimensiunea familiei de origine

Cei mai mulți subiecți provin din familii cu mulți copii, adică aproximativ 85 % din cei care au declarat că au frați, provin din familii numeroase, cu mai mult de 4 copii, o pondere însemnată fiind reprezentată de subiecții care provin din familii foarte numeroase, cu 10 și peste 10 copii. Aceste date pot sugera faptul că unul din motivele abandonului copiilor cuprinși în analiza noastră a fost lipsa posibilităților materiale necesare asigurării creșterii și educării lor în familiile proprii.

Frați

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are frați	Are frați	Are frați	Are frați
	%	%	%	%
Da	83,2%	89,2%	84,2%	53,6%
Nu	10,1%	8,1%	5,3%	46,4%
NS/NR	6,7%	2,7%	10,5%	
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Mai îne legătura cu aceștia?	Mai îne legătura cu aceștia?	Mai îne legătura cu aceștia?	Mai îne legătura cu aceștia?
	%	%	%	%
Da	62,5%	65,6%	50,0%	57,1%
Nu	36,5%	34,4%	50,0%	42,9%
NS/NR	1,0%			
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

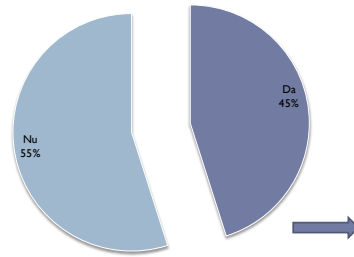
	Câți frați are?			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
1	20,2	19,4	13,3	13,3
2	9,6	6,5	13,3	26,7
3	11,7	12,9	33,3	6,7
4	11,7	19,4	13,3	13,3
5	7,4	12,9	6,7	13,3
6	5,3	3,2		
7	4,3	9,7	13,3	20,0
8	7,4	3,2	6,7	6,7
10 și peste	22,3	12,9		

61% dintre respondenți declară că mențin legătura cu frații, iar restul de 38%, știu de existența fraților dar nu mențin legătura cu ei. Au fost întâlnite frecvente cazuri de subiecți care nu își cunosc părinții dar știu de existența fraților de la persoanele din instituțiile de protecția copilului în care au crescut împreună. Din declarațiile lor dar și din observarea comportamentului real am reținut că frații care s-au format în aceste condiții manifestă relații de solidaritate, de sprijin și de afectivitate puternice, fiind de altfel singurele ființe de care s-au atașat în mod real, spre care își manifestă afectivitatea și atașamentul real și care, la rândul lor le împărtășesc sentimentele.

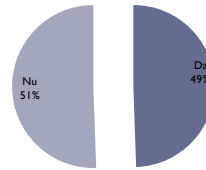
Partenerul de viață

Majoritatea subiecților (55%) declară că nu au un partener de viață, 45% declară că au un partener, iar dintre cei care au un partener de viață, 49% declară că sunt căsătoriți legal.

**Are un partener de viață
(concubin)?**

**(dacă da) Este căsătorit
legal?**

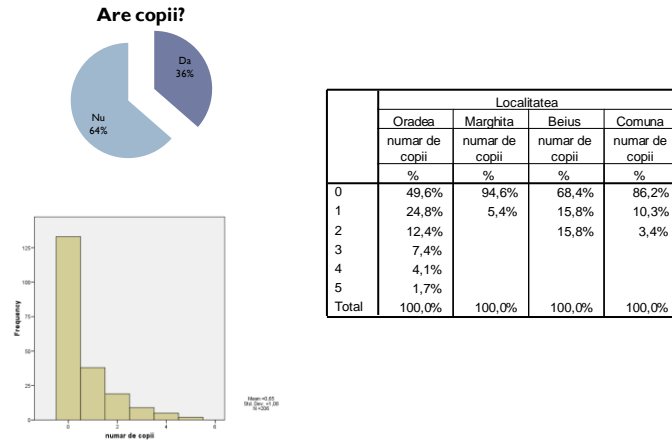
Din cercetarea calitativă a rezultat faptul că această categorie de populație nu face distincție clară între căsătoria oficială, întemeiată pe baza unui contract de căsătorie și concubinaj sau coabitarea consensuală. În multe cazuri practică un mod de viață comunitară, foarte ciudat și greu de înțeles pentru cultura noastră.

În ceea ce privește starea civilă a respondenților în funcție de rezidența înregistrată nu se manifestă diferențe semnificative, cu excepția subiecților din mediul rural, care declară că au un partener de viață doar în proporție de 20%, comparativ cu circa 50% în celelalte medii. Explicația ar putea viza faptul că ei se cuplează, de regulă, cu tineri din aceeași categorie, această posibilitate fiind mai mare în orașe, deoarece aici duc un mod de viață comunitară, în timp ce în mediul rural sunt localizați în special cei care s-au reintegrat în familiile de origine, sau în familiile lărgite, fiind mai izolați și mai puțin acceptați de persoanele libere, susceptibile de a constitui cupluri legale sau consensuale.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are un partener de viață (concubin)?	Are un partener de viață (concubin)?	Are un partener de viață (concubin)?	Are un partener de viață (concubin)?
	%	%	%	%
Da	49,2%	48,6%	50,0%	20,7%
Nu	50,8%	51,4%	50,0%	79,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	(dacă da) Este căsătorit legal?	(dacă da) Este căsătorit legal?	(dacă da) Este căsătorit legal?	(dacă da) Este căsătorit legal?
	%	%	%	%
Da	46,6%	44,4%	77,8%	50,0%
Nu	53,4%	55,6%	22,2%	50,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pe de altă parte, deși procentul celor din rural care declară că au un partener de viață este cel mai scăzut, ei înregistrează un procent ridicat de căsătorii legale (50%), în comparație cu subiecții din Oradea sau din Marghita care înregistrează procente de 44, respectiv 46% de căsătorii legale. Situația ar putea fi explicată tocmai prin reintegrarea în familia de origine care exercită un control social mai pronunțat asupra comportamentelor, inclusiv din acest punct de vedere.

Doar 36%, adică 75 de subiecți declară că au copii, în majoritate fetele intervievate. Subiecții cu cei mai mulți copii sunt localizați în Oradea și Beiuș, iar cei mai puțini, după cum era de așteptat, sunt cei din mediul rural. De altfel subiecții din mediul rural declară, în procent de 100% că nu întâmpină probleme în ceea ce privește creșterea copiilor, fapt ce confirmă presupuziția exprimată anterior referitoare la sprijinul acordat de familiile proprii simple sau lărgite în care s/au integrat în mediul rural.

Numărul mediu de copii pe localitate

	Oradea		Marghita		Beius		Comuna		TOTAL	
	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%
1	30	49,2	2	100	3	50	3	75	38	52,1
2	15	24,6			3	50	1	25	19	26,0
3	9	14,8							9	12,3
4	5	8,2							5	6,8
5	2	3,3							2	2,7
Total	61	100	2	100	6	100	4	100	73	100
Media	1,9		1,0		1,5		1,3		1,8	

Numărul de copii care locuiesc cu părinții lor

	Oradea	Marghita	Beius	Comuna	Total
Da	83	2	8	5	98
Nu	32	0	1	0	33
Total	115	2	9	5	131

Cele mai mari probleme de creștere și îngrijire a copiilor sunt invocate de persoanele din Oradea și Beiuș, care, de altfel au declarat, în cea mai mare proporție, că au copii. Analizele calitative au relevat că problemele sunt de ordin financiar, dar și cele ce privesc calitatea locuirii și îngrijirii.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are copii?	Are copii?	Are copii?	Are copii?
	%	%	%	%
Da	50,9%	10,8%	41,2%	14,8%
Nu	49,1%	89,2%	58,8%	85,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are probleme cu întreținerea copiilor?	Are probleme cu întreținerea copiilor?	Are probleme cu întreținerea copiilor?	Are probleme cu întreținerea copiilor?
	%	%	%	%
Da	48,9%	100,0%	100,0%	100,0%
Nu	51,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

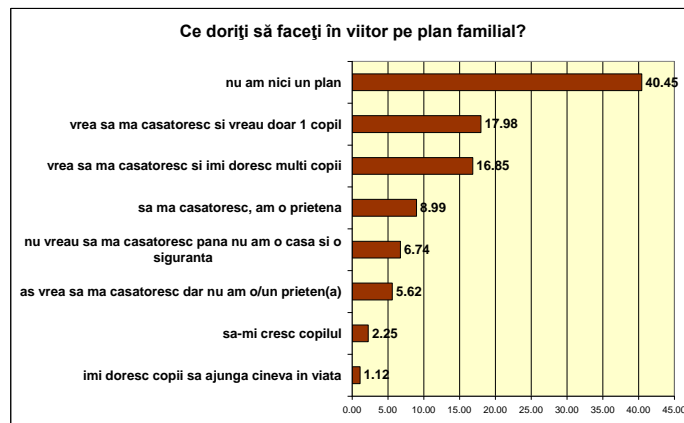
Din discuțiile purtate cu operatorii, din interviurile aplicate subiecților și specialiștilor rezultă că tinerele care provin din instituții au tendința de a reproduce comportamentul propriilor părinți, dând naștere unui număr mare de copii, pe de o parte și de a-i părăsi în maternitate sau în spitale, pe de altă parte. Unele fete, majoritatea necăsătorite, intenționează să-și crească singure copiii, fiind sprijinite de fundații sau ONG-uri, însă le lipsesc abilitățile de a-i îngriji. Specialiștii declară că îi expun unor condiții improprii din punct de vedere al igienei și sănătății, în sensul că îi îmbracă neadecvat anotimpului, îi iau cu ele în locuri în care se fumează, se bea, se discută pe ton ridicat, se înjură.

Am întâlnit situații în care copilul era îngrijit de tata, îndemnat fiind de acesta să mărturisească faptul că mama sa „este la produs”, adică practică prostituția. Ceea ce va avea efecte negative în evoluția sa viitoare este însă faptul că deși copilul respectiv avea 10 ani și era dezvoltat normal din punct de vedere fizic și psihic nu a fost înscris la școală, prin urmare va fi un analfabet, reproducând și din acest punct de vedere comportamentul propriilor părinți. Este de asemenea adevărat că cei mai mulți copii, în special ai tinerilor care au locuințe de la primărie sau închiriate, urmează cursurile primare sau gimnaziale, unii relatând că au rezultate școlare bune.

Studenții și cadrele didactice ale catedrei de asistență socială au organizat întâlniri cu copiii tinerilor proveniți din instituții. Cu aceste ocazii am constatat, prin observație directă, că printre ei pot fi identificați și copiii foarte receptivi, care au învățat să se relaționeze în societate, care au dovedit, prin participarea la concursurile organizate, că au capacități de învățare și că au cunoștințe și abilități la nivelul vârstei lor școlare. O parte, deloc neglijabilă, dintre copiii tinerilor proveniți din instituții, au diferite tipuri de handicapuri fizice sau psihice, determinate de condițiile în care au fost îngrijiți, de sănătatea părinților și poate, de ereditate. Tot din discuțiile cu specialiștii și din unele observații directe am reținut faptul că unii copii sunt trimiși la cerșit, iar poate unii învață să fure, urmând exemplul părinților. Cert este că există mare probabilitate ca acești copii să reproducă comportamentul infracțional al părinților, să se constituie într-o sursă de infracționalitate viitoare dacă societatea nu intervine în educarea și sprijinirea acestui segment de risc al societății.

Aspirațiile legate de viața familială

Lipsa unui plan în legătură cu viața de familie apare în cazul celor mai mulți subiecți. Alții își propun să realizeze o familie de dimensiuni mici, care să le confere o anumită siguranță. Trebuie amintit că tinerii investigați fac parte din categoria celor care au fost clasificați în perioada instituționalizării ca fiind fără handicap fizic sau psihic, chiar dacă majoritatea, după cum rezultă dintr-o simplă discuție cu ei sunt retardați mintal și social.

Datele prezentate relevă cu claritate faptul că socializarea din instituții le-a imprimat moduri comune de raportare la realitate, la muncă, familie și societate. Excepțiile sunt puține și poate că se datorează tot unor împrejurări fericite pentru ei, în sensul că au avut oportunitatea să iasă frecvent din acel mediu, fie în familiile educatorilor, fie ale „sponsorilor” din străinătate. Cei mai afectați de sistem au fost cei cu vârste mai mari, respectiv cei care au fost socializați în regimul comunist. După cum spunea un specialist dintr-o fundație, „grupul de tineri de peste 30 de ani pe care îi întâlnim pe stradă, în casele naționalizate oferite de Primărie sau pe la familiile proprii sau lărgite sunt victime ale destinului lor nefast, dar și ale regimului comunist care i-a mutilat psihic și fizic”. Aceștia sunt tinerii cu nivel de instrucție foarte scăzut sau sunt „analfabeții funcționali”, cei care au diplomă, dar nu știu să scrie și să citească. Sunt cei care își dau seama că educația este importantă și ar dori să le poată oferi copiilor lor posibilități să învețe, dar recunosc că lor nu le-a plăcut școala. Nu le-a plăcut pentru că nu au fost motivați să învețe, au fost mereu stigmatizați de educatori pentru insuccesele școlare, inculcându-li-se ideea că nu sunt în stare de nimic și nu vor reuși niciodată să fie la nivelul exigențelor societății normale. Etichetele repetate ale educatorilor, procesul de „dramatizare a răului” cu care se confruntau zilnic, i-a determinat să accepte eticheta, să se simtă bine chiar în postura atribuită de “incapabili”, pentru că îi absolvea în continuare de orice efort. Activitățile pe care și le amintesc cu plăcere în legătură cu viața din instituție sunt cele de distracție. Munca și învățătura sunt rar pomenite, probabil doar de cei care erau încurajați pentru că reușeau să fie pe placul educatorilor datorită anumitor calități.

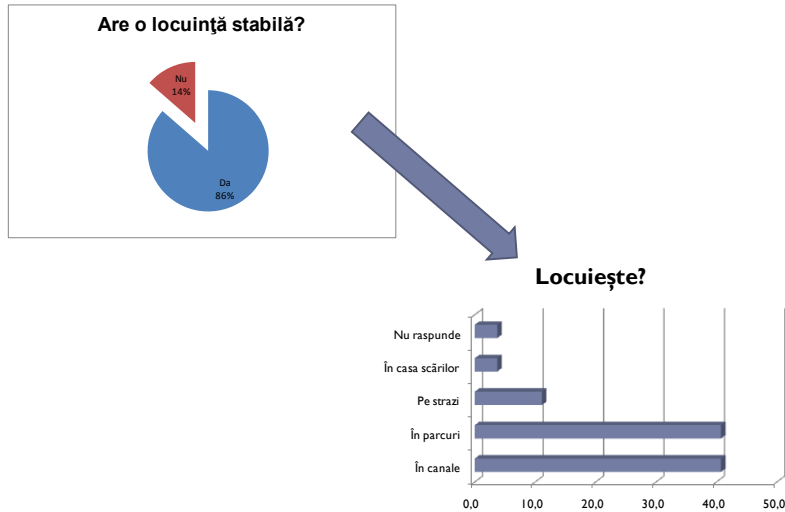
Este trist să afli de la tinerii instituționalizați că au fost victime ale abuzului fizic, psihic și sexual al propriilor educatori și poate că aceiași educatori profesază în

continuare, scăpând de sancțiunea societății pentru activitățile și prejudiciile incalificabile și de nereparat aduse unor ființe nevinovate.

Pentru că nu au cunoscut afectivitatea maternă și sprijinul familiei de origine este firesc și perfect explicabil de ce majoritatea acestor tineri au o atitudine ostilă, de revoltă și de acuzare în raport cu familiile de origine. Chiar mai mult, după ce unii au reușit să-și cunoască părinții naturali, își exprimă satisfacția pentru faptul că au fost părăsiți de mami, considerând că altfel ar fi avut o soartă chiar mai defavorabilă decât cea oferită de viața în instituții.

6. Locuirea

Tinerii dezinstituționalizați din Județul Bihor declară în procent de 86% că au o locuință stabilă și doar 14% (28 de persoane) nu au o locuință stabilă, declarând că locuiesc în canale, în parcuri, pe străzi sau în casa scârilor.

În ceea ce privește Municipiul Oradea, 77,7% declară că au o locuință stabilă și 22,3% nu au o locuință stabilă. Dintre tinerii orădeni investigați care nu au o locuință stabilă 42,3% declară că locuiesc în canalele de acces ale țevilor de încălzire ale Municipiului Oradea (mai ales pe perioada iernii), 38,5% locuiesc prin parcuri, 11,5% pe străzi, 3,8% în casa scârilor, iar 3,8% nu au dorit să răspundă la această întrebare.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are o locuință stabilă?	Are o locuință stabilă?	Are o locuință stabilă?	Are o locuință stabilă?
	%	%	%	%
Da	77,7%	100,0%	89,5%	100,0%
Nu	22,3%		10,5%	
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Localitatea	
	Oradea	Beius
	Locuiește?	Locuiește?
	%	%
În canale	42,3%	
În parcuri	38,5%	100,0%
Pe străzi	11,5%	
În casa scârilor	3,8%	
Nu raspunde	3,8%	
Total	100,0%	100,0%

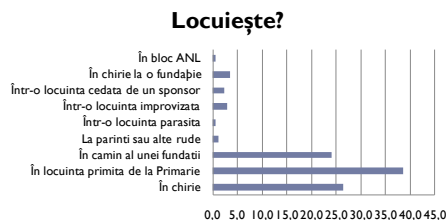
În Municipiul Beiuș, 89,5% dintre respondenți au o locuință stabilă iar 10,5% nu dețin o astfel de locuință, ei declarând că locuiesc în parcuri.

Tinerii investigați în Municipiul Marghita au declarat, în procent de 100%, că au o locuință stabilă. Explicația acestui fapt se leagă de activitatea deosebit de eficientă desfășurată în acest sens de fundații. La fel și cei care locuiesc în zona rurală a județului Bihor declară în procent de 100% că au o locuință stabilă.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Locuința este individuală?	Locuința este individuală?	Locuința este individuală?	Locuința este individuală?
	%	%	%	%
Da	57,8%	27,0%	70,6%	40,7%
Nu	42,2%	73,0%	29,4%	59,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Dintre cei care au declarat că au o locuință stabilă, 50% spun că locuința este individuală, iar 50% spun că o împart cu altcineva (grup de prieteni, etc.). În Oradea 57,8% spun că locuința este individuală, 42,2% că locuința nu este individuală. În Marghita 27% dintre locuințe sunt individuale și 73% nu sunt individuale. Această diferență este dată de faptul că marea majoritatea a celor chestionați în Marghita locuiesc într-un cămin al unei fundații și sunt necăsătoriți. În Beiuș 70,6% dintre cei chestionați au o locuință individuală iar 29,4% nu au o astfel de locuință. Tinerii dezinstituționalizați din zona rurală a Județului Bihor declară în procent de 59,3% că locuința pe care o dețin nu este individuală ci o împart cu membrii ai familiei lărgite și 40,7% au locuință individuală.

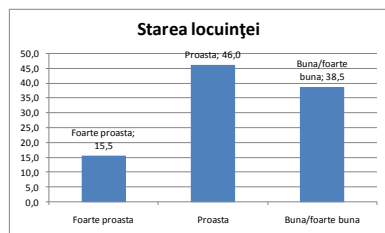
	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Locuiește?	Locuiește?	Locuiește?	Locuiește?
	%	%	%	%
În chirie	20,7%	29,7%	43,8%	31,0%
În locuință primită de la Primărie	63,0%	8,1%	6,3%	17,2%
În cămin al unei fundații	5,4%	62,2%	25,0%	34,5%
La părinți sau alte rude	2,2%			
Într-o locuință parasită	1,1%			
Într-o locuință improvizată	2,2%			10,3%
Într-o locuință cedată de un sponsor	1,1%		6,3%	6,9%
În chirie la o fundație	3,3%		18,8%	
În bloc ANL	1,1%			
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cei care au o locuință stabilă în Municipiul Oradea în 63% din cazuri, au locuință primită de la primărie, 20,7% locuiesc în chirie, 5,4% locuiesc în căminul unei fundații, 3,3% declară că locuiesc cu chirie de la o fundație, un procent de 2,2% locuiesc într-o locuință improvizată, același procent de 2,2% au declarat că locuiesc la părinți sau alte rude, iar un procent de 1,1% au declarat că locuiesc într-o locuință părăsită, într-o locuință cedată de un sponsor sau într-un bloc de tip ANL.

În Municipiul Beiuș dintre cei care au declarat că au o locuință stabilă, 43,8% spun că aceasta este cu chirie, 25% locuiesc în căminul unei fundații, 18,8% locuiesc în chirie la o fundație și un procent de 6,3% au primit o locuință de la primărie.

Dintre cei intervievați în Municipiul Marghita care au declarat că au o locuință stabilă, 62,2% susțin că locuiesc cu chirie într-un cămin al unei fundații, 29,7% spun că locuiesc în chirie și 8,1% au primit o locuință de la primărie.

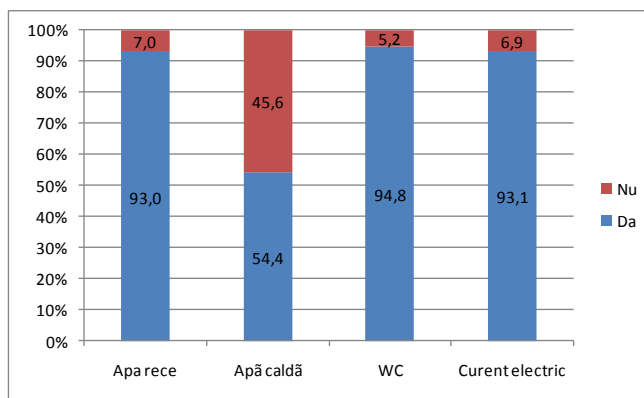
Dintre cei care locuiesc în mediu rural și au o locuință stabilă, un procent de 34,5% susțin că locuiesc într-un cămin al unei fundații, 31% declară că locuiesc cu chirie, 17,2% au primit o locuință de la primărie, 10,3% locuiesc într-un spațiu improvizat și 6,9% declară că locuiesc într-o locuință cedată de un sponsor.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Starea locuinței?	Starea locuinței?	Starea locuinței?	Starea locuinței?
	%	%	%	%
Foarte proasta	22,8%	5,4%	11,8%	7,1%
Proasta	43,5%	27,0%	35,3%	85,7%
Buna/foarte buna	33,7%	67,6%	52,9%	7,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

În cazul celor care au declarat că au o locuință stabilă, în Municipiul Oradea, 43,5% dintre aceștia susțin că locuința este proastă, 33,7% declară locuința ca fiind bună sau foarte bună și 22,8% susțin că această locuință este foarte proastă. În Municipiul Beiuș, 52,9% declară că locuința este bună sau foarte bună, pentru 35,3% această locuință este proastă, iar pentru 11,8% locuința este foarte proastă. Cei care au o locuință stabilă în Municipiul Marghita, 67,6% declară că aceasta este bună sau foarte bună, 27% o declară ca fiind proastă și pentru 5,4% această locuință este foarte proastă. În cazul celor care locuiesc în mediul rural, cei care declară ca fiind proastă locuința în care locuiesc sunt în procent de 85,7%, 7,1% o declară foarte proastă și același procent de 7,1% o declară bună sau foarte bună.

În general, 38,7% din cei intervievați percep că au o locuință foarte bună, aproape jumătate o apreciază ca fiind proastă, iar cca 30 de persoane consideră că locuința este foarte proastă.

Păstrând sistemul de referință și anume cei care au o locuință stabilă, din punct de vedere al utilităților situația statistică s-a prezentat astfel: ponderea cea mai mare a celor care dispun de apă rece este a celor din Municipiul Marghita cu 100%, urmați de cei care provin din mediul rural, 96,6% al celor, urmați de cei cu 90,2%, cei din Oradea, și, în fine cu 87,5% cei din Municipiul Beiuș. În Marghita 85,3% au apă caldă, în mediul rural au 70,8%, în Oradea doar 42,5% și în Beiuș 26,7%. În mod paradoxal tocmai cei care locuiesc în Oradea și Beiuș sunt cei care au apă caldă în cea mai mică pondere ceea ce spune mult despre calitatea și tipul locuințelor oferite persoanelor dezinstituționalizate de către primării. Semnificativ este și faptul că un număr de 10 persoane au declarat că nu au WC, că 12 persoane nu au curent electric și mai ales faptul că aceștia locuiesc în Oradea și Beiuș

			Da	Nu	Total
			%	%	%
Localitatea	Oradea	Apa rece	90,2%	9,8%	100,0%
		Apă caldă	42,5%	57,5%	100,0%
		WC	90,2%	9,8%	100,0%
		Curent electric	88,0%	12,0%	100,0%
	Marghita	Apa rece	100,0%		100,0%
		Apă caldă	85,3%	14,7%	100,0%
		WC	100,0%		100,0%
		Curent electric	100,0%		100,0%
	Beiuș	Apa rece	87,5%	12,5%	100,0%
		Apă caldă	26,7%	73,3%	100,0%
		WC	100,0%		100,0%
		Curent electric	93,8%	6,3%	100,0%
Comuna		Apa rece	96,6%	3,4%	100,0%
		Apă caldă	70,8%	29,2%	100,0%
		WC	100,0%		100,0%
		Curent electric	100,0%		100,0%

O sinteză a tipurilor de locuire

Analizele realizate arată că tipul de locuire este un bun indicator pentru tipul de integrare după părăsirea instituțiilor de asistență. Astfel, am împărțit populația investigată în patru grupuri:

- Fără adăpost
- Locuință pe cont propriu
- În căminele fundațiilor creștine
- Locuință primită de la primării

Distribuția subiecților investigați după această clasificare și în funcție de localitate se prezintă ca în tabelul următor:

	Oradea		Marghita		Beius		Comuna		TOTAL	
	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%	Frecvența	%
Fara adapost	27	22,7			2	11,1			29	14,3
Locuinta pe cont propriu	25	21,0	11	29,7	8	44,4	14	48,3	58	28,6
În caminele fundatiilor crestine	8	6,7	23	62,2	7	38,9	10	34,5	48	23,6
Locuinta primita de la primarii	59	49,6	3	8,1	1	5,6	5	17,2	68	33,5
Total	119	100	37	100	18	100	29	100	203	100

Se observă că aproape toate persoanele lipsite de adăpost sunt în Oradea. Un procent însemnat din populația investigată locuiește în locuințe primite de la primării. Procentul se apropie de 50% în cazul Oradiei. Aceste prime două forme de locuire sunt și cele mai problematice, dat fiind că o bună parte din aceste locuințe sunt foarte prost întreținute de locatari. Locuirea în căminele fundațiilor creștine este modelul dominant în Marghita, în vreme ce locuința pe cont propriu este cea mai răspândită în comune.

Distribuția tipului de locuire după sex și vârstă este prezentată în tabelul următor.

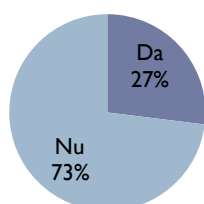
	masculin			feminin		
	16-25	26-30	peste 30	16-25	26-30	peste 30
Fara adapost	5	5	2	6	9	2
Locuinta pe cont propriu	13	15	8	10	3	9
În caminele fundatiilor crestine	20	10	3	5	6	4
Locuinta primita de la primarii	8	7	27	8	9	9
Total	46	37	40	29	27	24

Se observă că cei fără adăpost sunt într-o proporție mai mare de sex feminin și au în marea majoritate vârsta de până la 30 de ani. La polul opus se situează cazul celor care locuiesc în locuințe primite de primării. Ei sunt în majoritate peste 30 de ani și de sex masculin. Distribuția pe sexe a celor care locuiesc în căminele fundațiilor creștine este în bună parte influențată de faptul că la Marghita o astfel de fundație asigură domiciliul numai pentru persoane de sex masculin.

7. Delincvență

Cercetarea prezentă se bazează pe rapoartele celor intervievați; de aceea nu dispune de date suficiente pentru a face aprecieri exacte cu privire la starea prezentă de infraționalitate a subiecților. Răspunsurile la întrebarea referitoare la antecedentele penale indică un procent de 27% dintre subiecți care declară că au antecedente penale, fiind condamnați de regulă pentru furt, respectiv cca 60 de persoane.

A fost arestat/anchetat ?

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?
	%	%	%	%
Da	35,5%	16,2%	21,1%	3,4%
Nu	64,5%	83,8%	78,9%	96,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Deși subiecții sunt conștienți de faptul că, furând încalcă legile societății, prezintă faptele comise cu un teribilism naiv, justificându-și comportamentul prin nevoia de a se hrăni sau de a-și asigura îmbrăcămintea pentru ei sau pentru copiii lor sau ai prietenilor. De altfel, în subcultura în care au crescut, comportamente precum furtul, bătaia, cerșitul, înșelătoria, prostituția, homosexualitatea, abandonul copiilor nu sunt fapte condamnabile. În perioada post-instituțională sistemele lor valorice și comportamentale au fost reproduse în macro-social, fiind specifice mai ales grupului de copii ai străzii, grupului din penitenciar și chiar grupului de persoane care locuiesc în case oferite de primărie.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	numar de anchetari	numar de anchetari	numar de anchetari	numar de anchetari
	%	%	%	%
1,00	90,7%	100,0%	100,0%	100,0%
2,00	7,0%			
3,00	2,3%			
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cei mai mulți subiecți infractori se recrutează dintre persoanele dezinstituționalizate care trăiesc în Oradea (35,5%) și Beiuș (21,1%) iar cei mai puțini în Marghita, care sunt, în cea mai mare parte în grija fundațiilor și cei din mediul rural, integrați în familiile proprii.

A fost condamnat ?

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	A fost condamnat ?	A fost condamnat ?	A fost condamnat ?	A fost condamnat ?
	%	%	%	%
Da	26,4%		15,8%	
Nu	73,6%	100,0%	84,2%	100,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	Localitatea	
	Oradea	Beius
	numar de condamnari	numar de condamnari
	%	%
1,00	87,5%	100,0%
2,00	3,1%	
3,00	9,4%	
Total	100,0%	100,0%

Deși gradul de recidivă este mic, după declarațiile subiecților (nu ne-am propus să verificăm gradul lor de sinceritate dar evidențele îi contrazic), recidiviștii cei mai mulți se întâlnesc în Oradea.

Învinuriri aduse

	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
Furt	76,7	66,7	75,0	
Complicitate la furt	4,7	16,7	25,0	100,0
Spargerii	2,3			
Viol	2,3			
Prostituție	2,3			
Trecere frauduloasă de frontieră	2,3			
Tilhărie	4,7			
Neplata datoriilor	2,3			
Omor/tentativă de omor	2,3			
Ultraj/scandal	4,7	16,7		
Incendiere	4,7			
Cerșit	2,3			

Infracțiunile cel mai frecvent comise de subiecții intervievați sunt cele de furt, de complicitate la furt și de ultraj, motivate de ei de nevoia de a-și asigura cele necesare vieții lor și familiilor lor, bunuri pe care nu le pot obține pe alte căi. De altfel, cei intervievați nu-și atribuie prea mare vină pentru cele comise, neexcluzând posibilitatea reiterării unor comportamente similare, în caz de nevoie.

Condamnări suferite

	Oradea	Beius
Furt	78,1	100
Complicitate la furt	15,6	
Trecere frauduloasă de frontieră	3,1	
Tîlhărie	6,3	
Neplata datoriilor	3,1	
Omor/tentativă de omor	6,3	
Ultraj/scandal	4,7	

Pe baza observațiilor și datelor obținute din aplicarea unor interviuri în penitenciar (cu prilejul unei cercetări anterioare), am reținut câteva aspecte relevante privind caracteristicilor acestei categorii de persoane.

Deși aproape toți au studii și chiar o calificare, la arestare, nici unul nu avea o ocupație. Toți sunt recidiviști și majoritatea condamnați pentru furturi și tâlhării repetate, fapt ce denotă că pentru ei infracțiunea este un mod de viață, o condiție a existenței. Antecedentele penale ale familiei de origine și condițiile de socializare din centrele de plasament pot explica, în mare măsură, acest tip de comportament.

Experiența nefericită din copilărie i-a afectat psihic pe mulți dintre ei (8 subiecți sunt cunoscuți ca având afecțiuni psihice, tulburări de comportament, tulburări de personalitate) și le-au alterat respectul de sine. Situația materială precară îi determină să evite întemeierea unei familii, la ieșirea din detenție trăiesc în continuare în compania foștilor colegi de celulă, perpetuând comportamentul infracțional.

	Tip de locuire			
	Fara adapost	Locuinta pe cont propriu	În caminele fondatiilor crestine	Locuinta primita de la primarii
	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?	A fost arestat/anchetat ?
	%	%	%	%
Da	37,9%	19,0%	16,7%	33,8%
Nu	62,1%	81,0%	83,3%	66,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

După cum se observă și în tabelul anterior, grupurile cele mai expuse infracțiunilor sunt persoanele fără adăpost și cele din locuințele primite de la primării, aceasta arătând încă o dată că se suprapun peste modelele de integrare cele mai vulnerabile.

Referitor la relațiile interpersonale, constatăm aceleași aspecte pe care le-am întâlnit și în cazul celorlalte tipuri de persoane analizate. Ei manifestă sentimente de indiferență totală și chiar de ostilitate față de proprii părinți. Cei care nu și-au cunoscut niciodată părinții, tânjesc și la această vârstă după căldura unei familii și-și doresc încă să-i găsească. Sprijinul emoțional și afectiv este identificat în frați. Fratele mai mare își asumă responsabilitatea de protector pentru cei mai mici și frații sunt uniți în toate împrejurările vieții, în centrele de plasament, în penitenciar și în libertate.

Grupul de prieteni, gașca, a jucat un rol important în săvârșirea actelor antisociale: bătăi, furturi, tâlhării. Cei care au trăit împreună în perioada instituționalizării se asociază și în afara acesteia perpetuând aceleași obiceiuri și tipuri de comportamente, deși declară că au fost afectați negativ de bătăile, agresiunile fizice și psihice, de furturile de obiecte și hrană ale căror victime au fost. Toate neajunsurile cu care se confruntă le pun pe seama faptului că au fost „aruncați la poarta centrului” la împlinirea vârstei de 18 ani iar societatea nu vrea să-i accepte, etichetându-i ca „lelenți”.

În ceea ce privește tipul și motivația comiterii infracțiunii, cea mai mare parte a subiecților au comis infracțiuni de furt și tâlhărie, singuri, motivul invocat fiind lipsa mijloacelor minime de trai. După ieșirea din penitenciar condițiile de viață se înrăutățesc în sensul că, acumulând și eticheta de „infractor”, posibilitățile de angajare sunt și mai reduse. În această situație comiterea unei noi infracțiuni se transformă într-un mijloc de obținere a unui adăpost, a hranei zilnice și chiar a unui mediu social compatibil cu așteptările lor. În același cadru explicativ se înscrie și atitudinea față de pedeapsă, majoritatea apreciind pedeapsa ca justă, conștientizând greșeala, dar numai teoretic, pentru că practic, ei se întorc la același mod de viață. O nouă încarcerare nu le produce mustrări de conștiință în raport cu victima, interesul propriu fiind primordial.

Adaptarea la viața de penitenciar a dezvăluit următoarea problematică: fiind recidiviști se acomodează destul de repede la mediul carceral, cunosc penitenciarele din țară și personalul acestora, se întâlnesc cu foști ”tovarăși”, știu la ce se pot aștepta de la fiecare supraveghetor. Totuși, ei sunt și în închisoare, un grup dezavantajat de faptul că au copilărit în centrele de plasament, ceilalți deținuți îi tratează pentru acest motiv cu dispreț, îi etichetează ”lelenți”, ”orfani”, îi agresează verbal, fizic și chiar sexual, îi supun

la diferite munci și "corvezi" în locul lor, îi tratează cu neîncredere, dar din solidaritate sau din compasiune, îi ajută, cu haine, mâncare, etc. .

La nivelul structurii personalității sunt vizibile următoarele trăsături: închidere în sine, preocuparea pentru satisfacere trebuințelor primare, lipsa încrederii în forțele proprii, manifestarea unor comportamente specifice copiilor instituționalizați: legănatul, suptul degetului și enurezis nocturn.

Mecanismele de rezolvare a conflictelor interioare sunt dintre cele mai diverse : autoagresiuni (înghit linguri, lame, își bat cuie în cap), intră în „refuz de hrană”, devin violenți, recalcitranți, nu respectă regulile de ordine interioară, se bat cu alți deținuți. Nevoia de comunicare, dar, mai ales de obținere a unor bunuri materiale (țigări, cafea) îi determină să ia legătura pe căi ilegale cu alți deținuți ("caleașca"- leagă de sfoară un pachet sau bilet pe care le transmit pe geam, la alt nivel). Un rol important în dezamorsarea tensiunilor interioare și a conflictelor îl au discuțiile cu preotul unității, cu psihologul și asistentul social, pe care îi solicită frecvent.

Față de personalul penitenciarului manifestă sentimente de neîncredere, de indiferență ("niște oameni și ei"), dar și de dependență, în rezolvarea problemelor. Reminiscentă din copilăria petrecută în centrele de plasament, ei au tendința să se adreseze cadrelor care au mai multă răbdare și-i ajută în mod deosebit în rezolvarea unor probleme, cu apelativele: "mămica mea", "tăticul meu".

În ceea ce privește atitudinea față de viitor, am constatat că, toți sunt dezorientați și descurajați. Nu au nici un proiect în legătură cu viața din libertate. Opțiunile lor se îndreaptă spre satisfacerea unor nevoi imediate: loc de dormit, bani și apoi... „ne vom descurca”. Sunt priviți cu reticență, în orice mediu social, inclusiv când se pune problema încadrării în muncă.

Referitor la proprii copii, subiecții apreciază că ar trebui iubiți și ajutați pentru a evita destinul părinților lor dar sunt sceptici în privința posibilităților de a-i sprijini, motiv pentru care își doresc un singur copil, pe care să-l poată întreține.

8. Surse de venit și ocupație

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	numar de surse de venit declarate	numar de surse de venit declarate	numar de surse de venit declarate	numar de surse de venit declarate
	%	%	%	%
0	5,0%	2,7%		6,9%
1	49,6%	27,0%	73,7%	82,8%
2	32,2%	48,6%	21,1%	10,3%
3	9,1%	21,6%	5,3%	
4	4,1%			
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Aproximativ 5% dintre subiecții intervievați în Oradea și 8% din cei intervievați în mediul rural declară că nu au nici o sursă de venit. Majoritatea celor intervievați declară că au o sursă de venit. În Oradea și mediul rural, marea majoritate declară că această sursă derivă din plata cu ziua pentru munci necalificate.

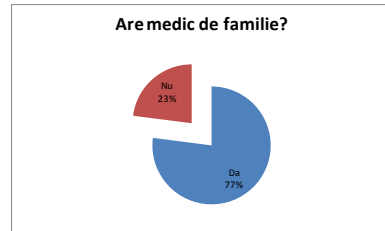
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
Ajutor social	7,8	30,6	5,3	
Donatii din partea fundatiilor etc.	8,7	63,9	5,3	18,5
Salarii	27,8	72,2	15,8	22,2
Alocatia copilului (copiilor)	31,3	19,4	10,5	14,8
Plata din munca cu ziua	62,6	5,6	52,6	55,6
Ajutoare din partea prietenilor/vecinilor etc.	4,3	2,8		
Furtașaguri	13,0		26,3	
Pensie de boală/handicap	5,2		15,8	
Alocație copil cu handicap	1,7			
Cerșit	2,6			
Prostituție	0,9			

Un caz special este Marghita, unde marea majoritate declară că sunt au venituri din salarii și din donații din partea fundațiilor. Aceasta reflectă gradul de asistare diferită a acestor tineri în Marghita, și faptul că asistarea include și munca salariată la fundație.

O parte trăiesc din pensii de boală (handicap): 5,2% în Oradea și 15,8% în Beiuș. Doar tinerii intervievați în aceste două localități declară că trăiesc și din activități ilegale (furtașaguri: 13% în Oradea și 26% în Beiuș). Doar 2-3 subiecți din Oradea declară că obțin venituri din cerșit și prostituție. Este foarte probabil însă ca ponderea acestor venituri în bugetul celor intervievați să fie estimată greșit, ea fiind, în mod evident, subraportată.

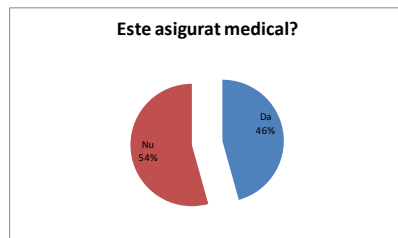
9. Starea de sănătate fizică

Din totalul subiecților examinați, doar 77% sunt înscriși la un medic de familie. Diferența de 23% nu beneficiază de serviciile medicale primare.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Are medic de familie?	Are medic de familie?	Are medic de familie?	Are medic de familie?
	%	%	%	%
Da	65,2%	97,3%	94,7%	85,7%
Nu	34,8%	2,7%	5,3%	14,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

În Oradea, au medic de familie 65,2%, în Marghita 97,3%, Beiuș 94,7%, iar în comune 85,7%.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	Este asigurat medical?	Este asigurat medical?	Este asigurat medical?	Este asigurat medical?
	%	%	%	%
Da	31,9%	89,2%	31,6%	53,6%
Nu	68,1%	10,8%	68,4%	46,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Asigurare medicală au doar 46% din cazuri, restul de 54% nefiind asigurați medical. Acest fapt determină imposibilitatea acordării asistenței medicale, decât pentru urgențele majore (hipotermii, căderi de la înălțime, electrocutare, șoc anafilactic sau accidente rutiere), pe o perioadă de maxim 3 zile; spitalizarea care necesită o perioadă

mai lungă implică achitarea cheltuielilor aferente asistenței medicale de către persoana neasigurată.

	Tip de locuire							
	Fara adapost		Locuinta pe cont propriu		În casele fundatiilor crestine		Locuinta primita de la primarii	
	Are medic de familie?	Este asigurat medical?	Are medic de familie?	Este asigurat medical?	Are medic de familie?	Este asigurat medical?	Are medic de familie?	Este asigurat medical?
	%	%	%	%	%	%	%	%
Da	52,0%	19,2%	91,2%	56,1%	85,4%	62,5%	68,3%	34,9%
Nu	48,0%	80,8%	8,8%	43,9%	14,6%	37,5%	31,7%	65,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Grupurile cele mai vulnerabile din această perspectivă sunt, din nou, cei care trăiesc pe străzi sau în locuințe primite de la primărie.

În cele ce urmează am enumerat numărul de afecțiuni identificate.

	Oradea	Marghita	Beius	Comună
	%	%	%	%
0	10,7	2,7	5,3	13,8
1	22,3	27,0	21,1	58,6
2	28,9	40,5	26,3	24,1
3	23,1	18,9	26,3	3,4
4	9,9	10,8	15,8	
5	5,0		5,3	
Media	2,1	2,1	2,4	1,2

Media cea mai ridicată o are Beiușul (2,4), în vreme ce comunele arată media cea mai mică, la aproximativ 60% dintre subiecți neidentificându-se decât o afecțiune.

	Fara adapost	Locuinta pe cont propriu	În casele fundatiilor crestine	Locuinta primita de la primarii
0	14%	10%	2%	12%
1	14%	36%	33%	22%
2	21%	26%	38%	32%
3	35%	17%	21%	16%
4	17%	9%	4%	10%
5		2%	2%	7%
Media	2,3	1,8	2,0	2,1

După cum era de așteptat, persoanele fără adăpost au și cele mai multe afecțiuni (la peste 50% din ele identificându-se trei sau mai multe). Acest lucru se datorează, desigur, condițiilor improprii de locuit.

Cariile dentare întâlnite la 33,4% dintre cazuri reprezintă un focar de infecție pentru tubul digestiv și un factor de risc pentru apariția paradontozelor care duc la pierderea dinților, fenomen care afectează procedeul de masticăție, fragmentarea

insuficientă a bolului alimentar, ceea ce produce ulterior un sindrom de malabsorbție, carențe vitaminice, ptoteice și lipidice.

	Procent
Carii dentare	33,4
Constipație cronică	21,6
Ulcer gastric	5,5
Miopie	3,8
Microlitiaza renală	3,6
Hipermetropie	2,9
Onicomicoza	2,6
TBC	2,6
Cicatrici antebrate prin autoflagelare	2,4
Hipoacuzie	2,2
Strabism	2,2
Cistita	2,2
Otita cronică	1,9
Epilepsie	1,9
Pediculoza	1,4
Hepatita tip B	1,4
Sifilis	1,0
Rahitism sechelar	1,0
Hernie de disc	1,0
Hepatita nutritional toxică	0,7
Alcoolism cronic	0,5
Lumbago	0,5
Dischinezie biliară	0,5
Nistagmus	0,2
Amigdalita cronică	0,2
SIDA	0,2
Hipotiroidism	0,2
Hernie inghinală	0,2
Colpita	0,2
Reumatism	0,2
Astm bronsic	0,2
Litiaza biliară	0,2
Cifoscolioza	0,2
Obezitate	0,2
Psoriazis	0,2
Gonoree	0,2

Constipația cronică întâlnită la 21,6% dintre cazuri determină o serie de complicații patologice, precum leziuni ale mucoasei colonice (care pot duce până la ischemie și chiar perforații), prolaps rectal, hemoroizi, diverticuloză colonică, infecții ale căilor urinare inferioare, hernie inghinală sau gastrică transhiatală (produsă prin efortul de defecație).

Ulcerul prezent la 5,5% dintre cazuri se poate complica cu perforația în peritoneu (peritonită chimică) sau în organele din vecinătate (ficat, căi biliare, pancreas, colon); alte complicații ce pot interveni sunt hemoragia digestivă superioară, malignizarea ulcerului gastric sau stenoza piloro-duodenală.

Tuberculoza (TBC) este o boală infecto-contagioasă cu răspândire destul de largă și care netratată, incorect sau incomplet tratată are consecințe grave atât asupra persoanelor bolnave de TBC, cât și asupra populației generale, prin prisma riscului epidemiologic. Tuberculoza netratată determină diseminări extrapulmonare în sfera uro-genitală, osteo-articulară, cutanată, a sistemului nervos sau a aparatului digestiv.

Hepatita nutrițional-toxică, cauzată de consumul de alcool, determină acumularea de lipide în țesutul hepatic, insuficiența exportării proteinelor secretate sau disfuncții în arhitectura hepatică; în timp, dezvoltă hipertensiune portală care produce varice esofagiene, acumulare de lichid ascitic în abdomen sau encefalopatie hepatică.

Pediculoza și onicomicoza sunt afecțiuni cauzate de lipsa de igienă.

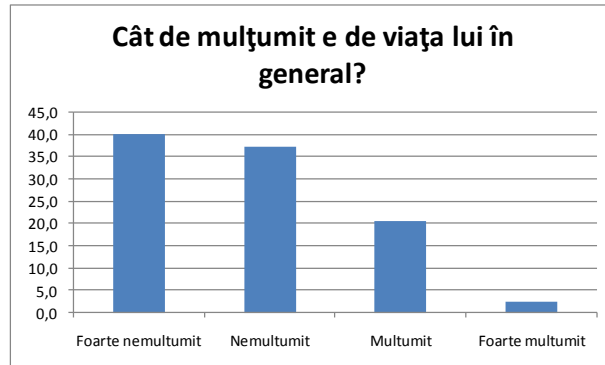
Toate aceste afecțiuni cresc incidența morbidității și a mortalității, cu repercusiuni directe asupra speranței medii de viață.

În ciuda acestor boli, majoritatea covârșitoare a subiecților a fost declarată aptă de muncă de către medicul primar care i-a consultat.

10. Sănătate și bunăstare psihologică

Peste trei sferturi dintre cei intervievați se declară nemulțumiți sau foarte nemulțumiți cu viața lor luată ca întreg, procentaj mai degrabă surprinzător având în vedere condițiile precare în care trăiesc majoritatea celor intervievați. Satisfacția în condiții adverse se explică mai degrabă prin adaptarea subiecților la situația lor.

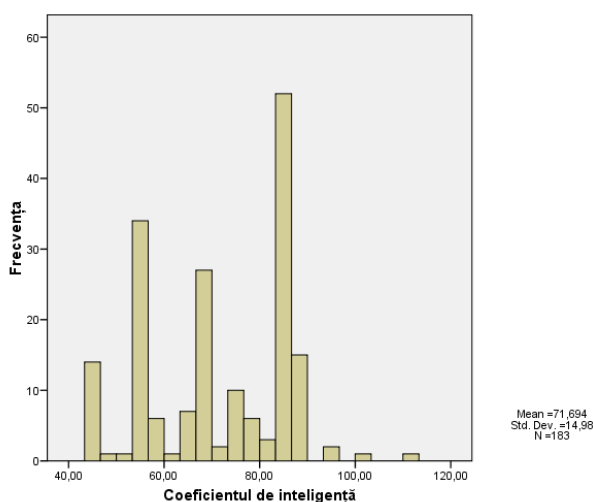
Procentul cel mai mare al tinerilor nemulțumiți cu viața lor se găsește în comune (aproape peste 93%) în vreme ce procentul cel mai mare de cei satisfăcuți cu viața lor este în Beiuș (aproximativ 31%).

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beiuș	Comuna
	Cât de mulțumit e de viața lui în general?	Cât de mulțumit e de viața lui în general?	Cât de mulțumit e de viața lui în general?	Cât de mulțumit e de viața lui în general?
	%	%	%	%
Foarte nemulțumit	37,4%	37,8%	15,8%	69,0%
Nemulțumit	36,5%	40,5%	52,6%	24,1%
Multumit	22,6%	21,6%	31,6%	3,4%
Foarte multumit	3,5%			3,4%

Lipsa locuinței este asociată în cea mai mare măsură cu insatisfacția persistentă față de viață. 92% dintre persoanele lipsite de adăpost se declară nemulțumite sau foarte nemulțumite de viața lor.

	Tip de locuire			
	Fara adapost	Locuinta pe cont propriu	În caminele fondatiilor crestine	Locuinta primita de la primarii
	Cât de mulțumite de viața lui în general?	Cât de mulțumite de viața lui în general?	Cât de mulțumite de viața lui în general?	Cât de mulțumite de viața lui în general?
	%	%	%	%
Foarte nemulțumit	44,0%	44,6%	31,3%	39,7%
Nemulțumit	48,0%	32,1%	41,7%	33,8%
Mulțumit	4,0%	19,6%	25,0%	25,0%
Foarte mulțumit	4,0%	3,6%	2,1%	1,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

În urma aplicării testului Wechsler pentru stabilirea coeficientului de inteligență am obținut rezultate mai degrabă scăzute. Media pentru întreaga populație studiată a fost de aproximativ 70.

Cel mai ridicat nivel de inteligență a fost măsurat în Beiuș (aproximativ 83), iar Q.I.-ul cel mai scăzut a fost măsurat la femeile din Oradea (aproximativ 63).

	Scor la testul de inteligență	
	masculin	feminin
Oradea	70,1	64,5
Marghita	75,7	83,1
Beius	83,6	83,2
Comuna	72,1	69,0

În ceea ce privește evaluarea principalelor tipuri de probleme cu care se confruntă persoanele dezinstituționalizate, în funcție de mediul de proveniență și sexul acestora am ajuns la următoarele concluzii:

- **femeile** din mediul rural manifestă probleme la muncă/școală în proporție de 14,7%, probleme de singurătate 61,8% și probleme de boală 8,8%.

- La femeile din mediul urban însă procentajele se modifică fiind de 20,9% cu probleme la locul de muncă sau școală, 46,5% probleme de singurătate, 9,3% probleme de boală și mai apare încă o problemă semnificativă din punct de vedere psihologic și anume încrederea în sine cu un procent de 9,3%.
- După cum se poate observa procentele cresc la problemele femeilor din mediul rural datorită faptului că interacțiunea socială este mult mai mare și mai variată.
- În ceea ce privește **bărbații** din mediul rural, 22,6% dintre ei manifestă probleme la muncă sau școală, 41,5% probleme de singurătate și 13,2% probleme cu alcoolul. Bărbații din mediul urban, în proporție de 20,6% manifestă probleme la muncă, 30,2% probleme de singurătate, 15,9% probleme de boală, și 14,3% probleme cu alcoolul.

	absent	moderat	ridicat
	%	%	%
labilitate/imaturitate afectiv a	,5%	24,0%	75,4%
demonstrativitate	1,1%	25,7%	73,2%
nevrotism	2,2%	33,9%	63,9%
exuberanta/psihopatie	7,1%	42,6%	50,3%
toleranta scazuta la frustrare	1,1%	26,8%	72,1%

În evidențierea tendințelor psihopatologice de personalitate s-au urmărit, atât la femeile cât și la bărbații din mediul urban și rural, următoarele dimensiuni:

- labilitate/imaturitate afectivă.
- demonstrativitate
- nevrotism feminin
- exuberanță, psihopatie
- toleranță la frustrare

Subiecții au nivelele cele mai ridicate la labilitate/imaturitate afectivă, demonstrativitate și toleranță scăzută la frustrare.

	Localitatea			
	Oradea	Marghita	Beius	Comuna
	risc suicidar	risc suicidar	risc suicidar	risc suicidar
	%	%	%	%
absent	71,0%	83,8%	94,7%	77,8%
moderat	13,0%	8,1%		
ridicat	16,0%	8,1%	5,3%	22,2%

În ceea ce privește riscul suicidar, acesta este ridicat la persoanele din mediul rural (22%) și în Oradea (16%), cel mai scăzut nivel fiind întâlnit în Beiuș. Comparativ cu femeile (69% cu risc scăzut), bărbații au riscul suicidar cel mai redus (82% cu risc scăzut).

	Tip de locuire			
	Fara adăpost	Locuinta pe cont propriu	În caminele fundațiilor crestine	Locuinta primita de la primarii
	risc suicidar	risc suicidar	risc suicidar	risc suicidar
	%	%	%	%
absent	58,8%	78,2%	87,0%	72,6%
moderat	17,6%	3,6%	6,5%	12,9%
ridicat	23,5%	18,2%	6,5%	14,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Persoanele fără adăpost prezintă și cel mai mare risc suicidar. Peste 40% prezintă un risc mare și foarte mare. Urmează persoanele care locuiesc în locuințele puse la dispoziție de primării (29%). Aceasta dovedește influența a condițiilor adverse asupra sănătății mentale a populației investigate este puternică.

11. Concluzii

Analizând tipurile de integrare în viața socială a tinerilor dezinstituționalizați în diferite perioade, în județul Bihor, avem suficiente temeuri să desprindem câteva tendințe:

Modele de integrare după ieșirea din instituții

Se conturează două modele, patternuri de relaționare socială după părăsirea instituțiilor.

1. Persoane dezinstituționalizate care au șanse sporite de integrare, din care apreciem că fac parte:

a) Tinerii care au fost preluați, în ultima perioadă de fundațiile creștine, care le-au acordat sprijin personalizat de încadrare în muncă, de dezvoltare a unor abilități de autogospodărire și de viață independentă au reușit, în cea mai mare parte să interiorizeze norme și valori acceptate social, având șanse mari de integrare optimă în societate, cu efecte pozitive asupra vieții lor viitoare ca și asupra societății.

Factorii care au contribuit la realizarea acestui succes, identificați cu prilejul cercetării sunt concretizați în bunele intenții (obiectivele declarate) ale fundațiilor creștine; utilizarea unui personal calificat pentru punerea în practică a obiectivelor; oferirea unor modele pozitive de viață, la care se adaugă și faptul că fundațiile își selectează subiecții dintre persoanele socializate în instituții, care au șanse reale de integrare.

Considerăm că au de asemenea oportunități reale de dezvoltare a unor comportamente dezirabile social, cu consecințe pozitive în viața privată și socială, *b) tinerii care au rămas în centrele de plasament după împlinirea vârstei de 18 ani pentru continuarea studiilor*, cu condiția să beneficieze de sprijin real din partea societății la debutul vieții sociale, după părăsirea instituțiilor. (tineri care și din acest motiv nu au constituit obiectul investigațiilor noastre)

2. La polul opus se situează din acest punct de vedere tinerii care au părăsit instituțiile de protecție a copilului, fără a fi primit vreun sprijin din partea societății,

cei care nu au măcar un adăpost, trăind pe stradă, în parcuri, în canale. Ei sunt cei cu nivelul de instrucție cel mai scăzut, de vârste diferite, se pare, cei caracterizați de un anumit retard psihic. Caracteristica esențială a lor este însă dependența de grupul în care s-au socializat, de care nu vor să se despartă. **Aceleași șanse scăzute de integrare au și tinerii care locuiesc în apartamente sociale, dar care nu au loc de muncă permanent, dezvoltând același tip de comportament de viață de grup, de gașcă.**

Un grup intermediar îl reprezintă tinerii reintegrați în familiile proprii, care au șanse de integrare socială diferențiate în funcție de caracteristicile mediului familiei de origine. Întrucât studiul a dovedit că majoritatea familiilor din care provin sunt confruntate cu spectrul sărăciei, șansa de a reproduce modul de viață a propriilor părinți este mare.

Recomandarea cu caracter de generalitate care este sugerată de cercetare se referă la necesitatea desprinderii de grupul în care au fost socializați în instituții, ca o premisă a integrării optime în societate.

Tipologiile realizate în urma cercetării pot avea o finalitate științifică, dar în același timp ea are o valoare practic-aplicativă, sugerând factorilor de decizie ideea stabilirii unor măsuri diferențiate pentru ca fiecare din tipurile descrise să beneficieze de sprijinul societății în funcție de nevoile reale.

Ierarhizarea problemelor:

Ierarhizarea problemelor cu care se confruntă tinerii dezinstituționalizați investigați

1.Problema locuinței: Un număr de circa 30 de tineri declară că trăiesc în stradă, lângă țevi, în subsoluri sau parcuri, în condiții inumane, majoritatea fiind cei intervievați în Oradea și o mică parte din Beiuș. Majoritatea celor intervievați (86%) au o locuință stabilă, la fundații, împreună cu familia de origine sau în chirie. Numărul mare al celor care declară că au locuință stabilă este influențat de faptul că mulți declară că au locuință în condițiile în care locuiesc, în mod ilegal, împreună cu mai multe persoane din aceeași categorie, în aceeași casă.

În Oradea, majoritatea tinerilor dezinstituționalizați locuiesc în case vechi, cu o dotare precară, după cum s-a arătat, în anumite cazuri fără apă caldă, toalete sau chiar fără racordare la electricitate. Studiile au demonstrat că, în cele mai multe cazuri, aceste persoane duc o viață comunitară, se simt bine în compania celor cu care s-au socializat în instituțiile de protecția copilului, iar după împlinirea vârstei de 18 ani, rămân împreună, sprijinindu-se reciproc, împărțind casa, mâncarea și alte bunuri. Cei fără locuință, care de regulă sunt cei mai vulnerabili, suferind de diverse boli sau având un coeficient scăzut de inteligență sunt acceptați de cei care au primit locuințe sociale, în scopul unor servicii diverse, printre care și cele legate de procurarea de resurse de întreținere prin cerșit, furt.

Soluția adoptată de reprezentanții Primăriei Oradea, de a-i adăposti într-un cort pe strada Gutenberg nu este una definitivă și nici agreată de beneficiari, care acuză că este frig, că sunt restricții prea mari, cu care nu sunt obișnuiți...

2.Probleme de sănătate O problemă generală, întâlnită la o pondere însemnată dintre persoanele intervievate este cea a danturii. Majoritatea au carii dentare netratate, lipsa dinților sau diverse boli ale cavității bucale.

Nefiind încadrați în muncă nu beneficiază de asigurare medicală. De altfel serviciile stomatologice ale adulților se efectuează, în general, contracost, prețurile fiind inaccesibile subiecților investigați. Pe de altă parte, educația care vizează grija pentru propriul corp este deficitară în cazul categoriei studiate, ceea ce face ca resursele de care dispun la un moment dat să fie cheltuite pentru alte scopuri, de cele mai multe ori, nejudicios stabilite.

Deși numărul celor identificați cu alte boli, precum constipație cronică, TBC pulmonar, ulcer gastric etc. este relativ mic, tratarea lor ar fi necesară pentru a preîntâmpina apariția altor boli, de o gravitate mai mare.

Printre ei sunt persoane identificate de cercetători cu debilitate mintală, ceea ce nu le-ar permite să trăiască în stradă. Am constatat că cei mai mulți dintre ei sunt exploatați de către colegii lor care au locuințe oferite de Primăria Oradea, în sensul că, în mod sporadic, li se permite să locuiască în aceste case, cu condiția de a contribui la întreținerea întregii familii a "proprietarului", din veniturile pe care le obțin din cerșit, furt sau diferite alte surse.

3. Lipsa locului de muncă stabil

După cum au relevant datele cercetării, majoritatea persoanelor din această categorie declară că trăiesc din ajutoare, din sprijinul oferit de fundații, din activități ocazionale și, doar un număr redus, că sunt încadrați în muncă, având venituri sigure. Motivele cel mai frecvent invocate pentru neîncadrarea în muncă sunt legate de faptul că nu sunt acceptați de angajatori, acuzând frecvent discriminarea lor pe criterii entice și pe criterii legate de faptul că provin din centre de plasament. Pe de altă parte, specialiștii și angajatorii susțin că persoanele socializate în instituții nu au deprinderi de muncă, de disciplină și nu-și asumă responsabilități legate de un program de lucru sau în legătură cu sarcinile unui post de muncă. Este preferată munca ocazională pentru că nu presupune respectarea unui program fix.

Chiar dacă privim acest aspect ca o deficiență, considerăm că, în integrarea lor în activitate ar trebui să se pornească tocmai de la această caracteristică, oferindu-li-se, cel puțin pentru început, posibilitatea de a se încadra în activități cu program de lucru flexibil, sau sprijinul celor care au anumite abilități, în scopul desfășurării unor activități, în calitate de persoane fizice autorizate.

4. Incapacitatea de gestionare eficientă a resurselor de care dispun

În general resursele de care dispun subiecții investigați sunt foarte reduse, situându-se sub nivelul minim pe economie, ceea ce îi situează printre indivizii cu cel mai slab nivel de trai. Chiar în situațiile în care obțin, din diverse surse, anumite venituri, acestea nu sunt cheltuite pentru satisfacerea celor mai importante nevoi, fiind risipite pe bunuri care nu constituie priorități pentru momentul respective (telefon mobil, diverse aparate sofisticate, wogmwn etc.)

5. Dificultăți în creșterea și socializarea propriilor copii

Fetele care au fost socializate în instituțiile de protecția copilului reproduc, în general, comportamentul propriilor părinți, în sensul că au un număr relativ mare de copii pe care îi abandonează în maternitate sau în spitale. Relativ puține sunt cele care păstrează copiii. Cele care au un astfel de comportament sunt, de cele mai multe ori în imposibilitatea de a-i întreține și socializa în condiții optime, în primul rând din lipsa resurselor necesare. Operatorii de interviuri au constatat că cei mici trăiesc în condiții improprii, caracterizate de lipsa curățeniei și igienei, îmbrăcăminte neadecvată, expunerea intemperiilor atmosferice pentru a impresiona trecătorii, în scop de cerșit. Au fost identificate cazuri de familii care trăiesc împreună cu copiii la țevi, sau în parcuri.

Unii copii, deși au un nivel intelectual care le-ar permite școlarizarea în condiții normale, nu frecventează școala sau abandonează cursurile din dezinteresul sau lipsa de resurse a părinților.

Problema cea mai gravă constă în faptul că, în locurile amintite, alături de adulți trăiesc și sunt socializați copii, de vârste diferite, începând cu câteva luni până la adolescență, interiorizând normele și valorile contraculturii descrise, practicând componente deviante de tipul infracțiunilor de furt, înșelăciune, agresiuni fizice, comise asupra copiilor care frecventează parcurile sau alte zone în care trăiesc.

Propuneri

Pornind de la datele oferite de cercetare, precum și de la Strategia guvernului României privind soluționarea problemelor tinerilor dezinstițuționalizați, care prevede sarcini clare pentru consiliile județene în acest sens, propunem adoptarea de către Consiliul Județean Bihor a unor politici sociale în scopul facilitării procesului de integrare socioprofesionale a tinerilor dezinstițuționalizați care trăiesc în județul Bihor.

1. Achiziționarea de către consiliul județean de apartamente, situate în blocuri cu familii eterogene din punct de vedere social, cu o dotare corespunzătoare care să fie închiriate persoanelor care au fost dezinstițuționalizate, cu chirii simbolice. Considerăm că repartizarea apartamentelor de acest tip ar trebui realizată pe baza unor criterii care

să încurajeze persoanele care sunt încadrate în muncă, fac dovada că obțin venituri sigure și că au posibilitatea să-și achite cheltuielile de întreținere. Este foarte important ca, treptat, indivizii din această categorie și familiile lor să se separe de modul de viață comunitar în care trăiesc în prezent această categorie de persoane. Este important să se urmărească integrarea lor și a copiilor lor în comunitatea largă a orașelor sau satelor, evitându-se gruparea și segregarea lor în case, străzi sau cămine, pentru evitarea perpetuării culturii specifice vieții din instituții.

2. Paralel cu această politică propunem contractarea de servicii către organizațiile nonguvernamentale, prin Direcția de Asistență Socială Comunitară a Consiliului județean, pe bază de licitație publică, în vederea asistării, prin management de caz, a persoanelor dezinstituționalizate, în scopul satisfacerii nevoilor de locuință, de loc de muncă, de socializare a copiilor, de tratare a diverselor boli de care suferă etc. Scontăm pe eficiența unor activități de acest gen bazându-ne pe succesul fundațiilor care se ocupă de această categorie de persoane. Cercetările au demonstrat că persoanele cu cele mai mari șanse de integrare în societate sunt cele sprijinite de fundații sau de diverși “sponsori sărăini”, care le acordă nu doar sprijin financiar, ci și asistență personalizată în găsirea unui loc de muncă, în gestionarea timpului liber, a fondurilor, în formarea de deprinderi de gospodărire și de îngrijire a propriului corp sau a copiilor, dacă este cazul. Managementul de caz s-a dovedit a fi una din metodele cele mai eficiente în procesul de integrare a persoanelor cu deficiențe de integrare, în general.
3. Accesarea de fonduri structurale, în parteneriate, cu obiective expres formulate în sensul soluționării problemelor tinerilor dezinstituționalizați, apti de muncă, cu dezvoltare intelectuală și psihică normală. Considerăm că, prin instituțiile de asistență socială, de la nivel județean și de la nivelul comunităților au fost inițiate programe utile și

eficiente pentru integrarea tinerilor dezinstituționalizați cu dizabilități, în schimb pentru cei apreciați ca fiind normal dezvoltați nu s-au întreprins prea multe măsuri. Mai mult, după împlinirea vârstei de 18 ani, instituțiile de protecția copilului nu au sarcini de monitorizare a modului de integrare a tinerilor din această categorie. În cadrul unor parteneriate de genul celor pomenite ar putea fi urmărite obiective în vederea încadrării în muncă, prin sprijinirea tinerilor în întocmirea formelor legale în vederea desfășurării unor activități liberale, în cazul celor cu abilități de acest gen, sau în încadrarea acestora în echipe, în care să se sprijine reciproc în realizarea unor sarcini care le sunt accesibile. Proiectele ar putea viza și măsuri de calificare și formare profesională prin cursuri graduale, în funcție de posibilitățile și de potențialul intelectual al persoanelor. În demersul de integrare în muncă se poate apela la spiritul de solidaritate umană și socială a agenților economici, care pot conștientiza caracterul social al unor acte de sprijin a semenilor dezavantajați prin oferirea oportunităților de a fi incluși în colective de muncă, în care să-și poată satisface nevoia de incluziune, stima de sine, desfășurând activități utile, la nivelul posibilităților lor.

4. Construirea de locuințe tip cămin pentru cei cu debilitate mintală și antrenarea lor în activități speciale, sub îndrumarea unor persoane specializate. În absența unui sprijin și îndrumare permanentă, indivizii din această categorie devin victime ale exploatatorilor de diferite tipuri (folosirea lor în rol de cerșetori, exploatare sexuală etc.)
5. Colaborarea cu specialiștii din penitenciar în scopul integrării în viața socială a persoanelor care au fost condamnate pentru diferite tipuri de infracțiuni. Managementul de caz se impune și de această dată ca una din metodele cele mai eficiente. Contractarea serviciilor de reintegrare socială a deținuților, prin urmărirea fiecărui caz în parte, cu soluționarea problemelor specifice ar putea reduce fenomenul de recidivă foarte frecventă a persoanelor din această categorie. Cercetările anterioare au arătat că persoanele socializate în instituțiile de protecție a copilului au

cele mai mari șanse de recidivă dat fiind faptul că, la ieșirea din penitenciar se găsesc în situația de a nu avea locuință, resurse financiare pentru viața din libertate, iar găsirea unui loc de muncă este și mai mult îngreunată de stigmatul de infractor, care se suprapune peste cel de “lelenț”. Fără nici un sprijin, majoritatea dintre tinerii din această categorie mărturisesc că se implică deliberat într-o nouă infracțiune pentru a reveni în mediul penitenciar, care cu toate neajunsurile sale este mai primitiv, asigurându-le un adăpost și hrana necesară.